

หน่วยที่ 11

การบังคับทางปกครอง

นายจิตรพรต พัฒนสิน

ชื่อ นายจิตรพรต พัฒนสิน

วุฒิ นบ. (เกียรตินิยมอันดับ 2), นบท., LL.M.

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม รักษาการในตำแหน่งกรรมการร่าง
กฎหมายประจำ สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา

หน่วยที่รับผิดชอบ หน่วยที่ 11 การบังคับทางปกครอง

แผนการสอนประจำหน่วย

ชุดวิชา กฎหมายปกครอง

หน่วยที่ 11 การบังคับทางปกครอง

ตอนที่

- 11.1 หลักการทั่วไปในการบังคับทางปกครอง
- 11.2 การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน
- 11.3 การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ

แนวคิด

1. หลักการทั่วไปในการบังคับทางปกครองเป็นหลักการพื้นฐานในการบังคับทางปกครองซึ่งใช้บังคับกับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินและคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ
2. การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินจะมีขึ้นในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ออกคำสั่งทางปกครองเรียกให้บุคคลชำระเงินแล้วจน เงินค่าภาษีอากร ค่าปรับบังคับการ ค่าสินไหมทดแทนจากการทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ แต่บุคคลดังกล่าวไม่ชำระให้ถูกต้องครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หน่วยงานของรัฐย่อมมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้
3. การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำจะมีขึ้นในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ออกคำสั่งทางปกครองให้บุคคลกระทำ เช่น รื้อถอนอาคารที่ก่อสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือละเว้นกระทำ เช่น คำสั่งห้ามใช้อาคารหรือสถานที่ แต่ผู้นั้นฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง หน่วยงานของรัฐย่อมมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการสั่งให้ชำระค่าปรับบังคับการหรือการเข้าดำเนินการแทน

ผลลัพธ์การเรียนรู้

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 11 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายถึงหลักการทั่วไปในการบังคับทางปกครองได้
2. อธิบายเกี่ยวกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินได้
3. อธิบายเกี่ยวกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำได้

กิจกรรมระหว่างเรียน

1. ทำแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนหน่วยที่ 11
2. ศึกษาเอกสารการสอนตอนที่ 11.1, 11.2 และ 11.3
3. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอน
4. ชมสื่อเพื่อการศึกษา
5. ทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียนหน่วยที่ 11

สื่อการสอน

1. เอกสารการสอน
2. แบบฝึกปฏิบัติ
3. สื่อเพื่อการศึกษา (ถ้ามี)

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียนและหลังเรียน
2. ประเมินผลจากกิจกรรมในแบบฝึกปฏิบัติ
3. ประเมินผลจากการสอบไล่ประจำภาคการศึกษา

เมื่ออ่านแผนการสอนแล้ว ขอให้ทำแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียน
หน่วยที่ 11 ในแบบฝึกปฏิบัติ แล้วจึงศึกษาเอกสารการสอนต่อไป

ตอนที่ 11.1

หลักการทั่วไปในการบังคับทางปกครอง

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิด และผลลัพธ์การเรียนรู้ของตอนที่ 11.1 แล้วจึงศึกษารายละเอียดต่อไป

หัวเรื่อง

11.1.1 หลักเกณฑ์ทั่วไปในการบังคับทางปกครอง

11.1.2 ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

11.1.3 การบังคับทางปกครองในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับทางปกครองถึงแก่ความตายหรือนิติบุคคลสิ้นสภาพ

โอนกิจการ หรือควรวมกิจการ

11.1.4 การอุทธรณ์โต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

แนวคิด

1. หลักเกณฑ์ทั่วไปในการบังคับทางปกครองประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ (1) การพิจารณากฎหมายที่จะใช้ในการบังคับทางปกครองว่ากรณีดังกล่าวจะต้องดำเนินการตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองหรือกฎหมายเฉพาะ (2) การบังคับทางปกครองเป็นมาตรการที่ใช้กับคำสั่งทางปกครองเท่านั้น ไม่ใช้กับการบังคับตามสัญญาหรือการเรียกเงินคืนตามลาภมิควรได้ (3) การจะบังคับทางปกครองได้ต้องไม่มีการทุเลาการบังคับตามคำสั่ง (4) การใช้มาตรการบังคับทางปกครองต้องพอสมควรแก่เหตุ (5) ต้องไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งบังคับแทนการใช้มาตรการบังคับ และห้ามใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับหน่วยงานของรัฐ

2. โดยหลักแล้วผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองคือเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองอาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการได้

3. การบังคับทางปกครองในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับทางปกครองถึงแก่ความตาย หน่วยงานสามารถดำเนินการบังคับทางปกครองต่อทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองต่อไปได้ เช่นเดียวกับกรณีที่นิติบุคคลสิ้นสภาพ โอนกิจการ หรือควรวมกิจการ ให้หน่วยงานของรัฐแจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังผู้ชำระบัญชี หรือนิติบุคคลที่รับโอนกิจการหรือเกิดจากการควรวมกิจการ โดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองใหม่

4. ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองอาจอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ โดยให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

ผลลัพธ์การเรียนรู้

เมื่อศึกษาตอนที่ 11.1 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายถึงหลักการทั่วไปในการบังคับทางปกครอง 5 ประการได้
2. อธิบายเกี่ยวกับผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการมอบอำนาจในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้
3. อธิบายเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองในกรณีที่อยู่บังคับทางปกครองถึงแก่ความตายหรือนิติบุคคลล้มละลาย โอนกิจการ หรือควบรวมกิจการได้
4. อธิบายเกี่ยวกับการอุทธรณ์โต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นับญาติให้เผยแพร่

บทนำ

ฝ่ายปกครองมีภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคม อีกทั้งยังมีภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมหรือที่เรียกว่า “ตำรวจทางปกครอง” (police administrative)¹ จึงเห็นได้ว่า การดำเนินกิจกรรมของฝ่ายปกครองเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งแตกต่างจากกิจกรรมของเอกชนที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือผลกำไร ดังนั้น ฝ่ายปกครองจึงได้รับเอกสิทธิ์บางประการในการดำเนินกิจกรรมให้บรรลุผล โดยกฎหมายได้ให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองในการออกคำสั่งทางปกครอง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจฝ่ายเดียวของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล และกฎหมายยังให้อำนาจแก่ฝ่ายปกครองในการบังคับตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าวได้เองโดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งเป็นเอกสิทธิ์ที่มีขึ้นเพื่อให้ฝ่ายปกครองสามารถบังคับตามคำสั่งทางปกครองของตนได้เพื่อให้ภารกิจของฝ่ายปกครองทั้งการจัดทำบริการสาธารณะและการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมบรรลุผลได้

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าการบังคับทางปกครองมีลักษณะแตกต่างจากโทษทางปกครอง กล่าวคือ การบังคับทางปกครองมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว เช่น กรณีที่เทศบาลออกคำสั่งให้เจ้าของอาคารที่ก่อสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือถอนอาคารดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่เจ้าของอาคารไม่ดำเนินการ เจ้าหน้าที่เทศบาลจึงสั่งปรับเจ้าของอาคารเป็นรายวันจนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งของเทศบาลเพื่อบังคับให้เจ้าของอาคารหรือถอนอาคารที่สร้างโดยไม่ได้รับอนุญาต ส่วนการลงโทษทางปกครองมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษการกระทำผิดกฎหมายที่มีโทษความผิดร้ายแรง แต่มีลักษณะฝ่าฝืนความเป็นระเบียบเรียบร้อยสาธารณะ เช่น การสั่งลงโทษปรับทางปกครองแก่ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมที่เปลี่ยนชื่อโรงแรมโดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนซึ่งเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547

อย่างไรก็ดี ในอดีตที่ผ่านมา การบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ประสบปัญหาหลายประการ เนื่องจากขาดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการที่ชัดเจน จึงได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ใหม่ในการบังคับทางปกครอง ในหมวด 2/1 การบังคับทางปกครอง ซึ่งได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการบังคับทางปกครองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

¹บรรดักดิ์ อูวรรณโณ. กฎหมายมหาชน เล่ม 3 : ที่มาและนิติวิธี. กรุงเทพฯ นิติธรรม 2538 หน้า 301.

เรื่องที่ 11.1.1

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการบังคับทางปกครอง

1. กฎหมายที่ใช้ในการบังคับ

การพิจารณาว่าการบังคับทางปกครองจะต้องดำเนินการตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง หรือกฎหมายเฉพาะนั้น มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1.1 กรณีที่กฎหมายเฉพาะไม่ได้กำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นพิเศษ เจ้าหน้าที่สามารถ นำมาตรการบังคับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในหมวด 2/1 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปมาใช้บังคับได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 3 วรรคหนึ่ง² แห่งพระราชบัญญัติ ดังกล่าว

ส่วนกรณีที่กฎหมายเฉพาะไม่ได้กำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นพิเศษ แต่กำหนดให้นำบทบัญญัติ เกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เช่น พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการยาง แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 ได้กำหนดว่า “ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษปรับทางปกครองไม่ยอมชำระค่าปรับทาง ปกครองหรือชำระไม่ครบถ้วนถูกต้อง ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วย วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม” การบังคับทางปกครองย่อมเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธี ปฏิบัติราชการทางปกครองเช่นเดียวกัน

1.2 กฎหมายเฉพาะกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการเฉพาะแล้ว การบังคับทางปกครอง ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายเฉพาะกำหนดไว้โดยไม่ต้องเปรียบเทียบว่ามาตรการบังคับตามกฎหมายเฉพาะดังกล่าวมี หลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 หรือไม่ แต่หากเจ้าหน้าที่เห็นว่าการใช้มาตรการบังคับ ตามกฎหมายเฉพาะจะเกิดผลน้อยกว่ามาตรการบังคับตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

²มาตรา 3 “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ใน กรณีที่กฎหมายใดกำหนดวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเรื่องใดไว้โดยเฉพาะและมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมี มาตรฐานในการปฏิบัติราชการไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้”

แทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 63/3³ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 เช่น กรณีที่เจ้าของอาคารก่อสร้างอาคารผิดไปจากแบบแปลนที่ได้รับใบอนุญาต เจ้าหน้าที่มีคำสั่งให้รื้อถอนอาคารดังกล่าวตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 หากเจ้าของอาคารไม่แก้ไขหรือไม่ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่กำหนด เจ้าหน้าที่อาจเข้ารื้อถอนอาคารดังกล่าวได้เองตามมาตรา 43 (2) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 หรือหากเจ้าหน้าที่เห็นว่าการเรียกให้เจ้าของอาคารชำระค่าปรับบังคับการตามมาตรา 63/21 (2) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 จะเกิดผลมากกว่า ก็อาจใช้มาตรการเรียกให้ชำระค่าปรับบังคับการแทนก็ได้

2. การบังคับทางปกครองเป็นมาตรการที่ใช้กับคำสั่งทางปกครอง

โดยที่การบังคับทางปกครองเป็นการดำเนินการเพื่อให้คำสั่งทางปกครองบรรลุผล จึงต้องมีคำสั่งทางปกครองเป็นฐานในการบังคับทางปกครอง หากยังไม่มีการออกคำสั่งทางปกครอง ฝ่ายปกครองย่อมไม่มีอำนาจในการบังคับทางปกครองเพราะไม่มีฐานในการดำเนินการดังกล่าว ดังเช่นกรณีที่ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้เคยให้ความเห็นไว้ในกรณีการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน หน่วยงานจะต้องใช้อำนาจออกคำสั่งทางปกครองให้ผู้รับคำสั่งชำระเงินภายในกำหนดเวลาเสียก่อน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน เจ้าหน้าที่ต้องมีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระเงินภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน จึงอาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้น และขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้ ดังนั้น หากยังไม่มีคำสั่งทางปกครองให้ชดใช้เงิน หน่วยงานย่อมไม่มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ เนื่องจากจะเป็นการปฏิบัติโดยข้ามขั้นตอนตามที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กำหนดไว้⁴ นอกจากนี้ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองยังให้ความเห็นไว้อีกว่า คำสั่งทางปกครองที่ใช้เป็นฐานในการบังคับทางปกครองต้องยังมีผลใช้บังคับอยู่ในขณะที่จะบังคับทางปกครอง หากคำสั่งดังกล่าวถูกยกเลิกหรือสิ้นผลไปแล้วย่อมไม่สามารถบังคับทางปกครองได้⁵

มาตรา 63/3 “ถ้าบทกฎหมายใดกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้โดยเฉพาะแล้ว หากเจ้าหน้าที่เห็นว่าการใช้มาตรการบังคับนั้นจะเกิดผลน้อยกว่ามาตรการบังคับตามหมวดนี้ เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามหมวดนี้แทนก็ได้”

⁴บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง : กรณีผู้ออกคำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความรับผิดชอบละเมิดมิใช่ผู้มีอำนาจออกคำสั่ง (เรื่องเสรีจที่ 1308/2557)

⁵บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ความผูกพันของผลคำพิพากษาศาลปกครองนครศรีธรรมราชที่ให้เพิกถอนคำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบลเขานินพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (เรื่องเสรีจที่ 1309/2557)

แม้ว่าการบังคับทางปกครองใช้กับคำสั่งทางปกครองเท่านั้น แต่ก็ได้หมายความว่า จะสามารถใช้บังคับกับคำสั่งทางปกครองทุกประเภท กล่าวคือ หากเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีผลในกฎหมายโดยตรง⁶ ซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครองที่จะสำเร็จในตัวทันทีที่คำสั่งทางปกครองมีผลโดยไม่ต้องปฏิบัติการใดอีก เช่น การออกใบอนุญาตให้ตั้งโรงงานหรือการเพิกถอนใบอนุญาตให้ตั้งโรงงานย่อมมีผลทันทีที่มีคำสั่งออกใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต การสั่งให้อธิบดีพ้นจากตำแหน่งก็มีผลในทันทีที่สั่ง คำสั่งทางปกครองประเภทนี้จึงไม่ต้องมีการบังคับทางปกครองอีก แต่หากเป็นคำสั่งทางปกครองที่ต้องการผลทางกายภาพ ซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครองที่สั่งเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองให้กระทำหรือละเว้นกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด รวมถึงคำสั่งให้ชำระเงินด้วย เมื่อมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามย่อมต้องมีการบังคับทางปกครองเพื่อให้คำสั่งทางปกครองดังกล่าวบรรลุผล เช่น คำสั่งให้เจ้าหน้าที่ชำระค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เมื่อไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน และมีการเตือนให้ชำระภายในกำหนดเวลาแล้ว ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่ย่อมสามารถบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและนำออกขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้

อย่างไรก็ดี แม้ว่าโดยหลักการแล้ว การบังคับทางปกครองจะต้องมีคำสั่งทางปกครองเป็นฐานในการใช้อำนาจเสมอ แต่มาตรา 63/21⁷ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดข้อยกเว้นสำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจ

⁶ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง, กรุงเทพฯ : จีระวิชาการพิมพ์, 2540 หน้า 331.

⁷มาตรา 63/21 “คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน โดยผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดเชยค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละยี่สิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัด

(2) ให้มีการชำระค่าปรับบังคับการตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุแต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อวัน

เจ้าหน้าที่ระดับใดมีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการจำนวนเท่าใด สำหรับในกรณีใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ แต่ทั้งนี้ ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุและภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน”

ใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะอธิบายโดยละเอียดในส่วนต่อไป

3. ต้องไม่มีการทูลเกล้าการบังคับตามคำสั่ง

การทูลเกล้าการบังคับตามคำสั่งทางปกครองเป็นการทูลเกล้าผลในการใช้บังคับทางปกครอง ซึ่งมาตรา 63/2⁹ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้ เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทูลเกล้าการบังคับไว้ก่อน โดยผู้ที่มีอำนาจทูลเกล้าการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นเอง ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ ผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ซึ่งหมายถึงศาลนั่นเอง ดังนั้น ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งให้ทูลเกล้าการบังคับตามคำสั่งทางปกครองไว้ก่อน แต่กลับมีคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ย่อมเป็นการใช้มาตรการบังคับทางปกครองที่ขัดกับมาตรา 63/2 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 คำสั่งใช้มาตรการบังคับดังกล่าวย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย¹⁰

ทั้งนี้ คำสั่งทางปกครองที่เป็นฐานในการบังคับตามคำสั่งไม่จำเป็นต้องเป็นที่สุดก่อน แต่คำสั่งทางปกครองที่อยู่ระหว่างการพิจารณาอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่ก็สามารถบังคับทางปกครองตามคำสั่งดังกล่าวได้ เนื่องจากตามหลักกฎหมายปกครอง คำสั่งทางปกครองต้องมีผลบังคับอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การบริหารราชการมีความมั่นคง การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจึงไม่เป็นที่เหตุในการทูลเกล้าการบังคับตามคำสั่งดังกล่าว เว้นแต่จะมีการสั่งทูลเกล้าการบังคับตามคำสั่ง¹⁰ ดังนั้น ฝ่ายปกครองจึงยังคงสามารถบังคับทางปกครองได้ตามมาตรา 44 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เช่นเดียวกับกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลขอให้เพิกถอนคำสั่ง การฟ้องคดีก็ไม่เป็นที่เหตุในการทูลเกล้าการบังคับตามคำสั่ง เว้นแต่จะมีการสั่งทูลเกล้าการบังคับ

⁹มาตรา 63/2 “เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งของตนได้ตามบทบัญญัติในหมวดนี้ เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทูลเกล้าการบังคับไว้ก่อนโดยเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นเอง ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ หรือผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองดังกล่าว

เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งจะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้เจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด”

⁹คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.264/2551

¹⁰บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง : กรณีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (เรื่องเสร็จที่ 719/2546)

ตามคำสั่งไว้ก่อน ทั้งนี้ ตามข้อ 69 วรรคหนึ่ง¹¹ แห่งระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543

ส่วนกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้นได้มีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่เป็นฐานในการบังคับทางปกครองแล้ว แต่หน่วยงานของรัฐได้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด หน่วยงานยังคงสามารถบังคับทางปกครองต่อไปได้ เนื่องจากมาตรา 70¹² แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 กำหนดให้รอการปฏิบัติตามคำสั่งบังคับของคำพิพากษาไว้จนกว่าจะพ้นระยะเวลาอุทธรณ์หรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ถ้ามีการอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุด อย่างไรก็ตาม หน่วยงานควรพิจารณาผลคำวินิจฉัยของศาลปกครองชั้นต้นประกอบด้วย โดยหากมีการบังคับทางปกครองไปแล้ว อาจทำให้การดำเนินการเพื่อกลับสู่ฐานะเดิมทำได้ยาก และอาจก่อให้เกิดความเสียหายจนยากแก่การเยียวยาในภายหลัง หน่วยงานควรใช้ดุลพินิจชะลอการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไว้ก่อนจนกว่าศาลปกครองสูงสุดจะมีคำพิพากษา¹³

4. ใช้มาตรการบังคับโดยพอสมควรแก่เหตุ

หลักพอสมควรแก่เหตุเป็นหลักกฎหมายมหาชนที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งประกอบด้วยหลักการย่อยสามประการ¹⁴ ได้แก่ (1) **หลักความเหมาะสม** ซึ่งหมายถึง มาตรการที่นำมาใช้ต้องสามารถนำไปสู่การทำให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ (2) **หลักความจำเป็น** หมายถึง มาตรการที่นำมาใช้ต้องเป็นมาตรการที่เป็นผลเสียหายต่อเอกชนน้อยที่สุด (3) **ความเป็นสัดส่วน** หมายถึง การพิจารณาความเหมาะสมระหว่างประโยชน์ที่จะได้รับกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่เอกชน โดยความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต้องได้สัดส่วนกับประโยชน์ที่จะได้รับ

¹¹ข้อ 69 “การฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อขอให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่งทางปกครองไม่เป็นเหตุให้ทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองนั้น เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น”

¹²มาตรา 70 “คำพิพากษาศาลปกครองให้ผูกพันคู่กรณีที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่ง นับแต่วันที่กำหนดในคำพิพากษา จนถึงวันที่คำพิพากษานั้นถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไขกลับหรือดลเสีย

ในกรณีที่คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น ให้รอการปฏิบัติตามคำสั่งไว้ จนกว่าจะพ้นระยะเวลาการอุทธรณ์ หรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์ ให้รอการบังคับคดีไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีการอุทธรณ์และเป็นคดีที่กำหนดในระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด คู่กรณีฝ่ายชนะคดีอาจยื่นคำขอต่อศาลปกครองชั้นต้น หรือศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี โดยชี้แจงเหตุผลอันสมควรที่ขอให้มีการปฏิบัติตามคำสั่ง และให้ศาลปกครองสูงสุดพิจารณา คำขอและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยระเบียบ ของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด”

¹³บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองภายหลังที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งเรียกให้خذใช้ค่าสินไหมทดแทนและคดียังไม่ถึงที่สุด (เรื่องเสร็จที่ 1076/2558)

¹⁴ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. หน้า 224-225.

หลักพอสมควรแก่เหตุดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการบังคับทางปกครองด้วย ดังที่ปรากฏในมาตรา 63/2 วรรคสาม¹⁵ ซึ่งกำหนดว่าในการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่ต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยกระทบกระเทือนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองน้อยที่สุด และข้อ 16 แห่งกฎกระทรวงกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาด ทรัพย์สิน และกำหนดอำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีให้เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2565 ซึ่งบัญญัติว่า “การยึดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองให้ยึดได้แต่เพียงประมาณราคาที่จะขายทอดตลาดได้พอชำระหนี้ รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายอื่นในการบังคับทางปกครองเท่านั้น เว้นแต่กรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีแต่ทรัพย์สินซึ่งมีราคามากกว่าจำนวนหนี้ และไม่อาจแบ่งยึดโดยมิให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมราคา ทั้งทรัพย์สินอื่นที่จะยึดให้เพียงพอ กับจำนวนหนี้ไม่ปรากฏด้วยแล้ว ก็ให้ยึดทรัพย์สินที่ว่านั้นมาขายทอดตลาดทั้งหมด”

5. ข้อจำกัดในการบังคับทางปกครอง

ประการที่หนึ่ง คือ ต้องไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้มีคำบังคับแทนการใช้มาตรการบังคับ หากหน่วยงานของรัฐได้ฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้มีคำบังคับให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำและศาลได้รับฟ้องดังกล่าวไว้แล้ว หน่วยงานของรัฐย่อมไม่สามารถใช้มาตรการบังคับตามคำสั่งทางปกครองเองได้อีก เพราะย่อมเข้าซ้อนกับการฟ้องคดีต่อศาล และต้องห้ามตามมาตรา 63/6¹⁶ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ แต่หากหน่วยงานได้บังคับตามคำสั่งทางปกครองไปเองแล้วบางส่วน ต่อมามีการฟ้องคดีต่อศาลและศาลรับฟ้องคดี หน่วยงานยังดำเนินการบังคับทางปกครองในส่วนนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จได้ เช่น หน่วยงานมีคำสั่งยึดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองแล้ว แต่ทรัพย์สินที่ยึดนั้นยังไม่เพียงพอกับจำนวนหนี้

¹⁵มาตรา 63/2, เจริญธรรมที่ 8.

¹⁶มาตรา 63/6 “บทบัญญัติในหมวดนี้มีให้ใช้บังคับกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ฟ้องคดีต่อศาลและศาลได้มีคำพิพากษาให้ชำระเงินหรือให้กระทำหรือละเว้นกระทำแล้ว

เมื่อศาลได้รับฟ้องคดีตามวรรคหนึ่งไว้แล้ว ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามส่วนที่ 2 การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน และส่วนที่ 3 การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ เว้นแต่จะได้มีการถอนฟ้อง หรือศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความเพราะเหตุอื่น ทั้งนี้ ไม่กระทบต่อการดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการไปก่อนที่ศาลได้รับฟ้องคดี และให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามมาตรการบังคับทางปกครองในส่วนนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จ”

จึงยื่นฟ้องคดีต่อศาลและศาลรับฟ้องคดี หน่วยงานของรัฐไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งถอนการยึดทรัพย์ แต่ยังสามารถนำทรัพย์สินที่ยึดไว้ออกขายทอดตลาดได้¹⁷

ประการที่สอง คือ ห้ามใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับหน่วยงานของรัฐ มาตรา 63/1¹⁸ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ห้ามการบังคับทางปกครองระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน เนื่องจากจะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานและการบังคับการระหว่างหน่วยงานสามารถใช้ช่องทางอื่น เช่น กระบวนการบริหารผ่านผู้บังคับบัญชาหรือผู้กำกับดูแลหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามลำดับจนถึงองค์กรสูงสุดของฝ่ายบริหาร คือ คณะรัฐมนตรี¹⁹ อย่างไรก็ตาม ข้อห้ามดังกล่าวใช้เฉพาะกับหน่วยงานของรัฐ แต่ไม่ได้ห้ามการบังคับทางปกครองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้ชีวิตส่วนตัวดังเช่นประชาชนทั่วไปซึ่งมีฐานะเอกชนคนหนึ่ง เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ แม้ว่าจะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว จึงอยู่ในสถานะเอกชนคนหนึ่ง หากเจ้าหน้าที่ไม่ชำระค่าสินไหมค่าทดแทน เจ้าหน้าที่นั้นอาจถูกใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยการยึดอายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินได้²⁰

กิจกรรม 11.1.1

การบังคับทางปกครองประกอบด้วยหลักเกณฑ์ทั่วไปใดบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 11.1.1

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการบังคับทางปกครองมี 5 ประการ ได้แก่

1. การพิจารณากฎหมายที่จะใช้ในการบังคับทางปกครอง โดยหากเป็นกรณีที่กฎหมายเฉพาะไม่ได้กำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นพิเศษ เจ้าหน้าที่สามารถนำมาตราการบังคับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปมาใช้บังคับได้ ส่วนกรณีที่กฎหมายเฉพาะกำหนดมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการเฉพาะแล้ว การบังคับทางปกครองย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายเฉพาะกำหนดไว้

¹⁷ศุภวัฒน์ สิงห์สูงษ์. *หลักทั่วไปในการบังคับทางปกครองตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง* เอกสารประกอบการบรรยาย การสัมมนาพัฒนาหลักกฎหมายปกครอง เรื่อง “หลักเกณฑ์ใหม่ในการบังคับทางปกครอง : หลักการและแนวปฏิบัติ” จัดโดยฝ่ายพัฒนาหลักกฎหมายปกครอง กองกฎหมายปกครอง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา วันที่ 1 กันยายน 2563 ณ โรงแรม เดอะ เบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ กรุงเทพฯ. หน้า 14.

¹⁸มาตรา 63/1 “การบังคับทางปกครองไม่ใช่บังคับกับหน่วยงานของรัฐด้วยกัน เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น”

¹⁹ศุภวัฒน์ สิงห์สูงษ์. *หลักทั่วไปในการบังคับทางปกครองตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง*. หน้า 15

²⁰บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหารือข้อกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการบังคับทางปกครอง (เรื่องเสรีจที่ 494/2545)

2. การบังคับทางปกครองเป็นมาตรการที่ใช้กับคำสั่งทางปกครองเท่านั้น ไม่ใช่กับการบังคับตามสัญญาหรือการเรียกเงินคืนตามลาภมิควรได้

3. การจะบังคับทางปกครองได้ต้องไม่มีการทูลเกล้าการบังคับตามคำสั่งโดยเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งนั้นเองผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ หรือผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความถูกต้องของคำสั่งทางปกครองดังกล่าว

4. การใช้มาตรการบังคับทางปกครองต้องพอสมควรแก่เหตุ

5. การใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีข้อจำกัดบางประการ ได้แก่ (1) ต้องไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้มีคำบังคับแทนการใช้มาตรการบังคับ (2) ห้ามใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับหน่วยงานของรัฐ

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นับญาติให้เผยแพร่

เรื่องที่ 11.1.2

ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

1. เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

โดยหลักแล้ว ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองคือเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 63/2²¹ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 อย่างไรก็ตาม สำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองเป็นการเฉพาะในกฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้การออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองสำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง หรือปลัดทบวง ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวง หรือสำนักงานปลัดทบวง แล้วแต่กรณี
- (2) อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมหรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรม แล้วแต่กรณี
- (3) ผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ของราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัด
- (4) ผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐวิสาหกิจ
- (5) ผู้บริหารหน่วยงานอื่นของรัฐ ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นของรัฐ
- (6) นายกองคํการบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือนายกเมืองพัทยา ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง กรุงเทพมหานคร หรือเมืองพัทยา แล้วแต่กรณี
- (7) นายกเทศมนตรีหรือนายกองคํการบริหารส่วนตำบล โดยความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด กรณีผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล แล้วแต่กรณี
- (8) นายกสภาวิชาชีพ กรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นสภาวิชาชีพ
- (9) หัวหน้าหน่วยงานหน่วยราชการของคณะกรรมการกรณีผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นคณะกรรมการ ตามกฎหมาย ดังกล่าว

²¹อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 8.

(10) หัวหน้าหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นหน่วยงานที่อนุญาต แต่งตั้ง หรือมอบหมายเอกชน กรณีผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเอกชนซึ่งได้รับอนุญาต ได้รับแต่งตั้ง หรือได้รับมอบหมายจากหน่วยงานของรัฐดังกล่าว

(11) รัฐมนตรีหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้น กรณีผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นรัฐมนตรีหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเอง

2. การมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่อื่นใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

มาตรา 63/2 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองจะมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้ดำเนินการก็ได้ โดยกฎกระทรวงการมอบอำนาจในการพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับกรณีที่กฎหมายเฉพาะไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับการมอบอำนาจในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองไว้ โดยกฎกระทรวงดังกล่าวได้กำหนดให้การมอบอำนาจต้องทำเป็นหนังสือ และกำหนดหลักเกณฑ์สำคัญดังต่อไปนี้

2.1 การมอบอำนาจกรณีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน

2.1.1 การมอบอำนาจในราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาค เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองอาจมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็นผู้พิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้

- 1) นายกรัฐมนตรีอาจมอบอำนาจให้รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด
- 2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาจมอบอำนาจให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง ปลัดกระทรวง อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด
- 3) รัฐมนตรีว่าการทบวงอาจมอบอำนาจให้รัฐมนตรีช่วยว่าการทบวง ปลัดทบวง อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด
- 4) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีอาจมอบอำนาจให้รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ช่วยปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด
- 5) ปลัดกระทรวงอาจมอบอำนาจให้รองปลัดกระทรวง ผู้ช่วยปลัดกระทรวง หรือผู้ว่าราชการจังหวัด
- 6) ปลัดทบวงอาจมอบอำนาจให้รองปลัดทบวง ผู้ช่วยปลัดทบวง หรือผู้ว่าราชการจังหวัด
- 7) อธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าอาจมอบอำนาจให้รองอธิบดี ผู้ช่วยอธิบดี หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่ารองอธิบดีหรือผู้ช่วยอธิบดี ผู้อำนวยการกองหรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าผู้อำนวยการกอง หรือผู้ว่าราชการจังหวัด

8) ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจมอบอำนาจให้รองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

2.1.2 การมอบอำนาจในราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ และสภาวิชาชีพ ให้เป็นไปตามกฎหมายที่จัดตั้งองค์กรนั้น

ทั้งนี้ ในกรณีที่มีการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้พิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจมอบอำนาจนั้นให้แก่รองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอต่อไปได้

2.2 การมอบอำนาจกรณีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ

กรณีผู้ทำคำสั่งเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ให้นำหลักเกณฑ์การมอบอำนาจกรณีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินมาใช้บังคับ แต่กรณีผู้ทำคำสั่งทางปกครองดำรงตำแหน่งต่ำกว่าที่กล่าวมาข้างต้น เจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองเอง ไม่อาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่อื่นได้ แต่หากเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งดังกล่าวเห็นว่าการพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองอาจมีผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองเกินสมควร ให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นเสนอเรื่องต่อหัวหน้าหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อพิจารณาขอหมายให้เจ้าหน้าที่อื่นเป็นผู้พิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองแทนได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

กิจกรรม 11.1.2

บุคคลใดเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และสามารถมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่อื่นใช้มาตรการบังคับทางปกครองแทนได้หรือไม่ อย่างไร

แนวตอบกิจกรรม 11.1.2

โดยหลักแล้ว ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองคือเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง แต่สำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองเป็นการเฉพาะในกฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง พ.ศ. 2562 เช่น ในกรณีที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองเป็นเจ้าหน้าที่ของราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัด ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองคือผู้ว่าราชการจังหวัด

ทั้งนี้ ผู้มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่อื่นใช้มาตรการบังคับทางปกครองแทนได้ โดยกรณีที่ถูกกฎหมายเฉพาะไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับการมอบอำนาจในการใช้มาตรการบังคับ

ทางปกครองไว้ เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงการมอบอำนาจในการพิจารณา
ใช้มาตรการบังคับทางปกครองของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้การมอบอำนาจต้อง
ทำเป็นหนังสือ และกำหนดตำแหน่งของผู้รับมอบอำนาจในแต่ละกรณีแตกต่างกันออกไป เช่น นายกรัฐมนตรี
อาจมอบอำนาจให้รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นับญาติให้เผยแพร่

เรื่องที่ 11.1.3

การบังคับทางปกครองในกรณีที่อยู่บังคับทางปกครองถึงแก่ความตาย หรือนิติบุคคลสิ้นสภาพ โอนกิจการ หรือควมรวมกิจการ

1. การบังคับทางปกครองในกรณีที่อยู่บังคับทางปกครองถึงแก่ความตาย

ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่บุคคลใด หากบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย มาตรา 63/4 วรรคหนึ่ง²² แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กำหนดให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ ถ้าบุคคลนั้นมีทายาท ผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก โดยให้ถือว่าทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองนั้น ทั้งนี้ การบังคับทางปกครองกับทายาทหรือผู้จัดการมรดกตามบทบัญญัติดังกล่าวจะใช้บังคับได้เฉพาะกับคำสั่งทางปกครองที่บังคับเอาเกี่ยวกับทรัพย์สิน (*in rem*) เช่น คำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งเป็นความรับผิดชอบทางแพ่ง และไม่ใช้ความรับผิดชอบเฉพาะตัวของเจ้าหน้าที่ ความรับผิดชอบดังกล่าวจึงตกทอดแก่ทายาทได้ แต่หากเป็นคำสั่งทางปกครองที่บังคับกับตัวบุคคล (*in personam*) ซึ่งกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลเป็นการเฉพาะตัว เช่น คำสั่งลงโทษปรับทางปกครองเพราะมีการฝ่าฝืนกฎหมาย อันมีลักษณะเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะตัว ความรับผิดชอบในการชำระค่าปรับดังกล่าวย่อมไม่ตกทอดแก่ทายาท จึงไม่อาจบังคับชำระค่าปรับกับทายาทตามมาตรา 63/4 ได้²³

นอกจากนี้ กรณีที่จะสามารถบังคับทางปกครองกับทายาทหรือผู้จัดการมรดกได้ตามมาตรา 63/4 นี้ จะต้องเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ออกคำสั่งทางปกครองก่อนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งถึงแก่ความตาย แต่หากเป็นกรณีที่ผู้ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในมูลละเมิดถึงแก่ความตายก่อนที่หน่วยงานของรัฐจะออกคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ผู้นั้นย่อมไม่อาจอยู่ในบังคับของคำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและมาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งดังกล่าวได้ และทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกของผู้นั้นก็ไม่อาจเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้เช่นกัน ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจึงไม่อาจอาศัยอำนาจตามมาตรา 63/4 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 เพื่อใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับ

²²มาตรา 63/4 “ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่บุคคลใด หากบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ ถ้าบุคคลนั้นมีทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก ให้ถือว่าทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองนั้น”

²³ศุภวัฒน์ สิงห์สุวงษ์. หลักทั่วไปในการบังคับทางปกครองตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง. หน้า 18.

ทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกได้ แต่ต้องใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลโดยฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งต่อไป²⁴

อนึ่ง ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก หน่วยงานของรัฐจะต้องมีการแจ้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองต่อทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก โดยมีหนังสือเตือนให้ชำระเงินตามมาตรา 63/7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ภายในกำหนดอายุความฟ้องคดีมรดกตาม มาตรา 1754 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสียก่อน คือ ภายในหนึ่งปีนับแต่ได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของเจ้ามรดก ด้วย²⁵

2. การบังคับทางปกครองกรณีนิติบุคคลสิ้นสภาพ โอนกิจการ หรือควรวมกิจการ

ในกรณีที่นิติบุคคลสิ้นสภาพ โอนกิจการ หรือควรวมกิจการ หน่วยงานของรัฐสามารถดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ โดยให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังผู้ชำระบัญชี หรือนิติบุคคลที่รับโอนกิจการหรือเกิดจากการควรวมกิจการ แล้วแต่กรณี โดยไม่จำเป็นต้องออกคำสั่งทางปกครองใหม่แก่บุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวอีก ทั้งนี้ ตามมาตรา 63/4 วรรคสาม²⁶ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

²⁴บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน : กรณีผู้ต้องชำระเงินเสียชีวิต อำนาจในการสืบหาทรัพย์สิน ระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน การมีคำสั่งให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน (เรื่องเสร็จที่ 322/2563)

²⁵บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่ทายาทผู้รับมรดกของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดภายหลังจากศาลปกครองได้มีคำสั่งไม่รับคำฟ้องของหน่วยงานของรัฐ (เรื่องเสร็จที่ 1260/2564)

²⁶มาตรา 63/4 “ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่บุคคลใด หากบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ ถ้าบุคคลนั้นมีทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก ให้ถือว่าทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกเป็นผู้ที่อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองนั้น

ในกรณีที่เป็นการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่นิติบุคคลใด หากนิติบุคคลนั้นสิ้นสภาพ โอนกิจการ หรือควรวมกิจการ ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ โดยให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังผู้ชำระบัญชี หรือนิติบุคคลที่รับโอนกิจการหรือเกิดจากการควรวมกิจการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ โดยไม่จำเป็นต้องออกคำสั่งทางปกครองใหม่แก่บุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวอีก และให้นำหลักเกณฑ์เรื่องระยะเวลาในการอุทธรณ์ตามวรรคสองมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม”

กิจกรรม 11.1.3

กรณีที่ผู้อยู่ในบังคับทางปกครองถึงแก่ความตายหรือนิติบุคคลสิ้นสภาพ โอนกิจการ หรือควมรวมกิจการ หน่วยงานของรัฐยังสามารถบังคับทางปกครองต่อไปได้หรือไม่ อย่างไร

แนวตอบกิจกรรม 11.1.3

การบังคับทางปกครองในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับทางปกครองถึงแก่ความตาย หน่วยงานสามารถดำเนินการบังคับทางปกครองต่อทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองต่อไปได้ หากหน่วยงานของรัฐได้ออกคำสั่งทางปกครองก่อนผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งถึงแก่ความตาย เช่นเดียวกับกรณีที่นิติบุคคลสิ้นสภาพ โอนกิจการ หรือควมรวมกิจการ หน่วยงานของรัฐอาจแจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังผู้ชำระบัญชี หรือนิติบุคคลที่รับโอนกิจการหรือเกิดจากการควมรวมกิจการ โดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองใหม่

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นับคะแนน

เรื่องที่ 11.1.4

การอุทธรณ์โต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

1. การอุทธรณ์โต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองในกรณีทั่วไป

การใช้มาตรการบังคับทางปกครองเป็นการดำเนินการที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้อยู่ในบังคับของ มาตรการบังคับทางปกครอง ดังนั้น การใช้มาตรการบังคับทางปกครองจึงเป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่ง ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองจึงอาจอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองนั้นได้ โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามส่วนที่ 5 การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ในหมวด 2 คำสั่งทางปกครอง แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 กล่าวคือ การใช้ มาตรการบังคับทางปกครองที่มีได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครอง ไว้เป็นการเฉพาะ ให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่ง ดังกล่าว ทั้งนี้ คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิง ประกอบด้วย

อย่างไรก็ดี หลักเกณฑ์ตามส่วนที่ 5 ดังกล่าว ไม่ใช่บังคับแก่ (1) กรณีที่กฎหมายอื่นกำหนดเรื่องการอุทธรณ์ การใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามกฎหมายนั้นไว้เป็นการเฉพาะ และ (2) บทบัญญัติในหมวดที่ว่าด้วยการ บังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองนี้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ได้แก่ กรณีการ บังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งต้องดำเนินการตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง การโต้แย้งการบังคับทางปกครองของเจ้าพนักงานบังคับคดีจึงไม่อาจใช้วิธีเดียวกับการโต้แย้งคำสั่งทางปกครองได้ แต่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 63/15 วรรคสี่²⁷

²⁷มาตรา 63/15 “ในกรณีที่มีการบังคับให้ชำระเงินและคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินประสงค์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีดำเนินการบังคับให้เป็นไป ตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ให้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน เป็นที่สุด เพื่อให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองนั้น โดยระบุจำนวนเงินที่ผู้อยู่ในบังคับของ มาตรการบังคับทางปกครองยังมีชำระตามคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ ไม่ว่าหน่วยงานของรัฐยังไม่ได้บังคับทางปกครองหรือได้ ดำเนินการบังคับทางปกครองแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินหรือได้รับชำระเงินไม่ครบถ้วน

เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือ ศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือที่

แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

2. การอุทธรณ์โต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองกรณีผู้อยู่ในบังคับทางปกครองตาย

สำหรับกรณีการโต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองกรณีผู้อยู่ในบังคับทางปกครองตาย โดยยังไม่ได้อุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เนื่องจากผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตาย ก่อนสิ้นสุดระยะเวลาอุทธรณ์ หรือกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตายหลังสิ้นสุดระยะเวลาอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองและไม่ได้ยื่นอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เนื่องจากมีพฤติการณ์ที่จำเป็นอันมิได้เกิดจากความผิดของผู้นั้น มาตรา 63/4 วรรคสอง²⁸ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กำหนดให้ระยะเวลาอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกได้รับแจ้ง เพื่อให้โอกาสแก่ทายาทและผู้จัดการมรดกในการโต้แย้งการใช้มาตรการบังคับทางปกครองดังกล่าวได้ โดยหลักการนี้ใช้บังคับกับกรณีที่ดินบุคคลสิ้นสภาพ โอนกิจการ หรือควบรวมกิจการด้วย โดยอนุโลม

ทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองนั้นตั้งอยู่ในเขตศาลมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด หรือทำคำสั่งในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับการบังคับคดี และเป็นศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดี”

²⁸มาตรา 63/4 “ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่บุคคลใด หากบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย ให้ดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้ ถ้าบุคคลนั้นมีทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก ให้ถือว่าทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองนั้น

ในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตาย ให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก แล้วแต่กรณี โดยให้ระยะเวลาอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองเริ่มนับใหม่ตั้งแต่วันที่ทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดกได้รับแจ้ง เมื่อปรากฏว่า

(1) ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตายก่อนสิ้นสุดระยะเวลาอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และไม่ได้ยื่นอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

(2) ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตายหลังสิ้นสุดระยะเวลาอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และไม่ได้ยื่นอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เนื่องจากมีพฤติการณ์ที่จำเป็นอันมิได้เกิดจากความผิดของผู้นั้น”

กิจกรรม 11.1.4

ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองสามารถอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้หรือไม่
อย่างไร

แนวตอบกิจกรรม 11.1.4

ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองอาจอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง กล่าวคือ การใช้มาตรการบังคับทางปกครองที่มีได้ออกโดยรัฐมนตรี และไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองต้องอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองต่อเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว ทั้งนี้ คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือโดยระบุข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่อนุญาติให้พิมพ์

ตอนที่ 11.2

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิด และผลลัพธ์การเรียนรู้ของตอนที่ 11.2 แล้วจึงศึกษารายละเอียดต่อไป

หัวเรื่อง

- 11.2.1 การสืบหาทรัพย์สิน
- 11.2.2 การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ
- 11.2.3 ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน
- 11.2.4 การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี
- 11.2.5 การโต้แย้งการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินต่อศาล

แนวคิด

1. ในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจในการมีหนังสือสอบถามเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองและการขอให้ระงับการดำเนินการทางทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวได้ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินอาจร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุด หน่วยงานอื่น หรือเอกชนดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้

2. เมื่อถึงกำหนดชำระเงินตามคำสั่งทางปกครองแล้ว หากไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองต้องมีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน หากไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเพื่อยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไป

3. การยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน โดยเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และกำหนดอำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีให้เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2565

4. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดทางเลือกใหม่ในการบังคับทางปกครองตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ได้แก่ การยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อขอให้

ศาลออกหมายบังคับคดีและแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองแทนหน่วยงานของรัฐ อันเป็นการแก้ไขปัญหาที่หน่วยงานของรัฐขาดเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการดำเนินการทำให้การบังคับทางปกครองไม่สัมฤทธิ์ผล

5. กรณีการบังคับทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเอง การโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้เสนอต่อศาลชำนาญพิเศษซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น หรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี ส่วนการบังคับทางปกครองโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี หากผู้มีส่วนได้เสียต้องการโต้แย้งการบังคับคดี ย่อมต้องฟ้องคดีต่อศาลที่มีอำนาจออกหมายบังคับคดี ซึ่งอาจเป็นศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานคร

ผลลัพธ์การเรียนรู้

เมื่อศึกษาตอนที่ 11.2 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายอำนาจของหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้
2. อธิบายกระบวนการสำคัญในการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐได้
3. อธิบายถึงกระบวนการและขั้นตอนในการบังคับทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ รวมถึงขั้นตอนในการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินได้
4. อธิบายถึงเงื่อนไขและกระบวนการที่หน่วยงานของรัฐจะสามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีแทนได้
5. อธิบายถึงวิธีการในการโต้แย้งการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินต่อศาลได้

บทนำ

กรณีที่บุคคลมีหน้าที่ต้องชำระเงินให้แก่รัฐตามความสัมพันธ์ของกฎหมายมหาชน เช่น เงินค่าภาษีอากร ค่าปรับบังคับการ ค่าสินไหมทดแทนจากการทำละเมิด ค่าเสียหายและเงินเพิ่ม เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ออกคำสั่งทางปกครองเรียกให้บุคคลดังกล่าวให้ชำระเงินแล้ว หากบุคคลดังกล่าวไม่ชำระให้ถูกต้องครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หน่วยงานของรัฐย่อมมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 63/7²⁹ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

สำหรับวิธีการในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น มาตรา 57³⁰ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ไม่ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์และวิธีการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้อย่างละเอียด แต่กำหนดให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ทำให้เจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามคำสั่งทางปกครองเกิดความไม่มั่นใจในการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินรวมทั้งไม่มีบทบัญญัติคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในกรณีที่มีการขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกในการสืบหาทรัพย์สินที่จะดำเนินการยึดหรืออายัด ส่งผลให้หน่วยงานของรัฐไม่สามารถดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามคำสั่งทางปกครองได้ จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยเฉพาะในส่วนที่กำหนดเกี่ยวกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการที่ชัดเจนและเพิ่มมาตรการต่าง ๆ เช่น การมีหนังสือสอบถามทรัพย์สินของผู้อยู่ใน

²⁹มาตรา 63/7 “ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระ โดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่มีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้

ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไป

เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

³⁰มาตรา 57 “คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ผู้ใดชำระเงิน ถ้าถึงกำหนดแล้วไม่มีการชำระโดยถูกต้องครบถ้วน ให้เจ้าหน้าที่มีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วน

วิธีการยึด การอายัดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม ส่วนผู้มีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดหรือขายทอดตลาดให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

บังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง การจ้างเอกชนให้สีบหาทรัพย์สิน การกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ดำเนินการบังคับทางปกครองแทนหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไปในตอนๆ 11.2 นี้

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นุญาตให้เผยแพร่

เรื่องที่ 11.2.1

การสืบหาทรัพย์สิน

ก่อนการแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ไม่มีการกำหนดถึงอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง เมื่อหน่วยงานของรัฐมีหนังสือสอบถามหน่วยงานของรัฐ สถาบันการเงิน หรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองจึงมักได้รับการปฏิเสธในการให้ข้อมูล ทำให้หน่วยงานของรัฐไม่สามารถดำเนินการบังคับทางปกครองโดยการยึดอายัด หรือขายทอดตลาดได้ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 จึงได้กำหนดมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้หน่วยงานของรัฐสามารถดำเนินการสืบหาทรัพย์สินได้อย่างมีประสิทธิภาพไว้ ดังต่อไปนี้

1. การมีหนังสือสอบถามเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

มาตรา 63/10³¹ ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจในการมีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สิน

³¹มาตรา 63/10 “เพื่อประโยชน์ในการบังคับทางปกครอง ให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจ

(1) มีหนังสือสอบถามสถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมทรัพย์สินที่มีทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

(2) มีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็นเนื่องจากมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที และเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลงให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

หน่วยงานตาม (1) ที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการดำเนินการตาม (1) ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายอื่น

ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

ที่มีทะเบียน เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง เช่น การมีหนังสือถึงธนาคารพาณิชย์เพื่อขอทราบถึงเงินในบัญชีของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง การมีหนังสือถึงกรมที่ดินเพื่อขอทราบถึงที่ดินซึ่งผู้อยู่ในบังคับทางปกครองมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง การมีหนังสือถึงกรมการขนส่งทางบกเพื่อขอทราบเลขทะเบียนรถยนต์ซึ่งผู้อยู่ในบังคับทางปกครองเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ทั้งนี้ เพื่อดำเนินการยึดหรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวต่อไป

เนื่องจากที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐมักไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานข้างต้นในการให้ข้อมูล เนื่องจากเกรงว่าจะขัดต่อข้อกำหนดเกี่ยวกับการรักษาความลับของลูกค้าหรือประชาชน มาตรา 63/10 วรรคสอง จึงได้กำหนดให้หน่วยงานที่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการมีหนังสือสอบถามตามมาตรานี้ ให้ถือว่าไม่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายอื่น และในทางกลับกัน หากหน่วยงานดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามหนังสือของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้นั้นมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

2. การให้หน่วยงานอื่นหรือเอกชนสืบหาทรัพย์สินแทน

นอกจากการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองในการมีหนังสือสอบถามหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองแล้ว ในบางกรณีหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าหนี้อาจไม่มีความพร้อมในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินเอง เช่น มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ไม่มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินการ มาตรา 63/11³² แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 จึงได้

³²มาตรา 63/11 “ในการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินอากรร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดหรือหน่วยงานอื่นดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้ โดยให้หน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจตามมาตรา 63/10 ด้วย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินไม่มีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สินและหากจำนวนเงินที่ต้องชำระตามมาตรา 63/10 นั้นมีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไปหรือตามมูลค่าที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง หน่วยงานของรัฐอาจมอบหมายให้เอกชนสืบหาทรัพย์สินแทนได้

ให้เอกชนที่สืบพบทรัพย์สินได้รับค่าตอบแทนไม่เกินร้อยละสองครึ่งจากเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึดอายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินที่สืบพบได้ ทั้งนี้ จำนวนเงินค่าตอบแทนสูงสุดต้องไม่เกินหนึ่งล้านบาทต่อจำนวนเงินที่ต้องชำระตามคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น หรือตามจำนวนที่กำหนดเพิ่มขึ้นโดยกฎกระทรวง

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเอกชนที่สืบหาทรัพย์สิน การกำหนดค่าตอบแทน และวิธีการจ่ายค่าตอบแทนตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินอาจขอความช่วยเหลือจากสำนักงานอัยการสูงสุดหรือหน่วยงานอื่นของรัฐในการสืบหาทรัพย์สินแทนได้

นอกจากนี้ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินไม่มีเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการสืบหาทรัพย์สิน และหากจำนวนเงินที่ต้องชำระตามมาตรการบังคับทางปกครองนั้นมีมูลค่าตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป หน่วยงานของรัฐอาจมอบหมายให้เอกชนสืบหาทรัพย์สินแทนได้ โดยเอกชนที่สืบหาทรัพย์สินจะได้รับค่าตอบแทนไม่เกินร้อยละ 2.5 จากเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึดอายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินที่สืบพบได้ แต่จำนวนเงินค่าตอบแทนสูงสุดต้องไม่เกินหนึ่งล้านบาทต่อจำนวนเงินที่ต้องชำระตามคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น สำหรับการดำเนินการคัดเลือกเอกชนที่สืบหาทรัพย์สิน การกำหนดค่าตอบแทน และวิธีการจ่ายค่าตอบแทนต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเอกชน การกำหนดค่าตอบแทน และวิธีการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่เอกชนที่สืบหาทรัพย์สิน พ.ศ. 2565 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญดังนี้

(1) การประกาศคัดเลือกเอกชนเพื่อมอบหมายให้ดำเนินการสืบหาทรัพย์สิน ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินประกาศในเว็บไซต์ของหน่วยงานตนหรือในเว็บไซต์อื่นหรือในสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นที่แพร่หลายหรือเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน พร้อมระบุวันเวลาในการยื่นคำร้องเข้ารับการคัดเลือก

(2) การยื่นคำร้องขอเข้ารับการคัดเลือก ให้เอกชนที่ประสงค์จะเข้ารับการคัดเลือกยื่นคำร้องพร้อมทั้งเอกสารต่อหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงิน

(3) ลักษณะของเอกชนที่อาจได้รับมอบหมายให้สืบหาทรัพย์สิน อาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ โดยต้องมีลักษณะตามที่กำหนด เช่น กรณีบุคคลธรรมดาจะต้องมีสัญชาติไทยและได้รับใบอนุญาตให้เป็นทนายความ หรือสำเร็จหลักสูตรการอบรมเกี่ยวกับการบังคับคดีของกรมบังคับคดี หรือจดทะเบียนการประกอบธุรกิจทวงถามหนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการทวงถามหนี้

(4) ระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องและการจัดทำบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือกของหน่วยงานของรัฐ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินต้องพิจารณาคำร้องและจัดทำบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือกให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวันนับแต่วันครบกำหนดให้ยื่นคำร้อง และประกาศบัญชีดังกล่าวในเว็บไซต์ของหน่วยงาน ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐแห่งอื่นที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินอาจขอใช้บัญชีผู้ได้รับการคัดเลือกดังกล่าวได้ โดยขอให้หน่วยงานของรัฐเจ้าของบัญชีจัดส่งรายละเอียดของเอกชนผู้ได้รับการคัดเลือกเพื่อพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินการสืบหาทรัพย์สิน

(5) การแจ้งการมอบหมายไปยังเอกชนผู้ได้รับการคัดเลือก หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินต้องมีหนังสือแจ้งการมอบหมายไปยังเอกชนรายใดรายหนึ่งที่มีชื่ออยู่ในบัญชีที่ได้จัดทำไว้ โดยระบุจำนวนเงินที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองค้างชำระ รายละเอียดภูมิสำเนา ที่อยู่ และข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของ

ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองที่สืบพบแล้ว ระยะเวลาในการสืบหาทรัพย์สินซึ่งต้องไม่เกินสิบปี นับแต่วันที่คำสั่งให้ชำระเงินเป็นที่สุด รวมทั้งเงื่อนไขอื่นที่เอกชนผู้ได้รับมอบหมายต้องปฏิบัติ

(6) การรายงานผลการสืบหาทรัพย์สินต่อเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง เมื่อเอกชนผู้ได้รับมอบหมาย สืบพบทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองแล้ว ให้รายงานต่อเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง โดยให้แนบแผนที่ที่ตั้งของทรัพย์สิน ภาพถ่ายทรัพย์สินที่จะนำยึด สำเนาโฉนดที่ดินหรือเอกสารแสดงสิทธิในที่ดิน และเอกสารอื่นใดที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะยึดหรืออายัดด้วย

(7) การสั่งเพิกถอนรายชื่อเอกชนผู้ได้รับการคัดเลือกออกจากบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือก กรณีที่เอกชน รายใดมีลักษณะไม่ถูกต้องครบถ้วนตามที่กำหนด หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ผู้นั้นต้องปฏิบัติตามหนังสือแจ้งการมอบหมาย หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือจงใจกระทำการเป็นเหตุ ให้เสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งเพิกถอนรายชื่อเอกชนรายนั้นออกจากบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือก

(8) การสั่งถอนรายชื่อเอกชนผู้ได้รับการคัดเลือกออกจากบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือก ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งถอนรายชื่อเอกชนที่ได้รับการคัดเลือกได้ ถ้าเอกชนนั้นตาย เลิกนิติบุคคล หรือยื่นคำร้องให้ถอนรายชื่อออกจากบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือก

(9) การยกเลิกการมอบหมายให้เอกชนสืบหาทรัพย์สิน ในกรณีที่เอกชนผู้ได้รับมอบหมายให้สืบหาทรัพย์สินไม่สามารถดำเนินการสืบหาทรัพย์สินได้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือดำเนินการล่าช้า หรือไม่มีประสิทธิภาพ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐอาจมีหนังสือแจ้งการยกเลิกการมอบหมายให้ผู้นั้นสืบหาทรัพย์สินในกรณีนั้น และมอบหมายให้ผู้อยู่ในบัญชีรายอื่นดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้

(10) ค่าตอบแทนให้แก่เอกชนในการสืบหาทรัพย์สิน เมื่อเอกชนผู้ได้รับมอบหมายสืบพบทรัพย์สินและรายงานต่อเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองแล้ว ให้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนสำหรับการสืบหาทรัพย์สิน ดังนี้

- กรณีทรัพย์สินที่สืบพบเป็นเงิน หรือเป็นสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิต่าง ๆ ที่มีมูลค่า แต่ไม่ต้องขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น เนื่องจากมีการชำระเงินแทนราคาทรัพย์สินดังกล่าว ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ 2.5 ของจำนวนเงินที่ได้รับชำระ แต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาทต่อจำนวนเงินที่ต้องชำระตามคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น

- กรณีทรัพย์สินที่สืบพบเป็นสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิต่าง ๆ ที่มีมูลค่า และมีการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น ให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ 2 ของจำนวนเงินที่ได้รับชำระ แต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาทต่อจำนวนเงินที่ต้องชำระตามคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น

(11) แบบเอกสารต่าง ๆ ประกาศคัดเลือกเอกชน คำร้องขอเข้ารับการคัดเลือก และหนังสือแจ้งการมอบหมาย ให้เป็นไปตามแบบที่หน่วยงานของรัฐกำหนดตามคำแนะนำของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทาง

ปกครอง ที่ 2/2565 เรื่อง แบบเอกสารตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเอกชน การกำหนดค่าตอบแทน และวิธีการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่เอกชนที่สืบทอดทรัพย์สิน พ.ศ. 2565

3. การขอให้ระงับการดำเนินการทางทะเบียน

ในกรณีที่มีการสืบทอดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองแล้ว แต่หน่วยงานของรัฐอาจมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที มาตรา 63/10 (2)³³ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจในการมีหนังสือขอให้นายทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวเท่าที่จำเป็นเนื่องจากมีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที และเมื่อเหตุขัดข้องสิ้นสุดลงให้แจ้งยกเลิกหนังสือดังกล่าว ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น เช่น ในการขอระงับการจดทะเบียนเกี่ยวกับที่ดินจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในประมวลกฎหมายที่ดินด้วย

กิจกรรม 11.2.1

ในการดำเนินการสืบทอดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจใดบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 11.2.1

ในการดำเนินการสืบทอดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

1. มีหนังสือสอบถามเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง ต่อหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถาบันการเงิน สหกรณ์ออมทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรมที่ดิน กรมการขนส่งทางบก
2. ขอให้ระงับการดำเนินการทางทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวได้ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้ไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้ทันที
3. ร้องขอให้สำนักงานอัยการสูงสุด หน่วยงานอื่น หรือเอกชนดำเนินการสืบทอดทรัพย์สินแทน

³³อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 31.

เรื่องที่ 11.2.2

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ

การบังคับทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐมีกระบวนการสำคัญดังต่อไปนี้ ๑

1. การเตือนก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

การใช้มาตรการบังคับทางปกครองสำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินนั้น มาตรา 63/7³⁴ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กำหนดว่า เมื่อครบกำหนดชำระเงินตามคำสั่งแล้ว ไม่มีการชำระเงินหรือชำระเงินไม่ครบถ้วน หากเจ้าหน้าที่ประสงค์จะใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองต้องมีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดก่อน ซึ่งกำหนดเวลาดังกล่าวเจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาตามความเหมาะสมเพื่อให้ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งมีระยะเวลาพอสมควรที่จะดำเนินการชำระหนี้ได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน หากยังไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่ย่อมมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้นั้นและขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนได้

ทั้งนี้ หนังสือเตือน**ไม่ถือเป็นคำสั่งทางปกครอง** เพราะยังไม่มีผลเป็นการกำหนดการใช้มาตรการบังคับทางปกครองที่จะกระทบสิทธิของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง ซึ่งเดิมศาลปกครองไม่รับคำฟ้องกรณีฟ้องโต้แย้งหนังสือเตือน³⁵ แต่ต่อมา ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า หนังสือเตือนให้ชำระเงินเป็นขั้นตอนริเริ่มกระบวนการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง อันเป็นการกระทำอื่นตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (1)³⁶ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลกระทบต่อสถานภาพแห่ง

³⁴ อ่างแล้ว, เจริญธรรมที่ 29.

³⁵ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 595/2548

³⁶ มาตรา 9 “ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มี อำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ”

สิทธิหรือหน้าที่ของผู้ได้รับหนังสือเตือน เพราะหากไม่ปฏิบัติตาม หน่วยงานของรัฐสามารถใช้อำนาจยึดหรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ทันที ผู้ได้รับหนังสือเตือนจึงเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย และมีสิทธิฟ้องคดีขอให้เพิกถอนหนังสือเตือนได้ โดยต้องมีการอุทธรณ์หนังสือเตือนดังกล่าวตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ก่อนการฟ้องคดี³⁷

2. การแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง

เมื่อผู้รับหนังสือเตือนไม่ปฏิบัติตามคำเตือนที่กำหนดให้ชำระเงินภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว หน่วยงานของรัฐสามารถเริ่มใช้มาตรการบังคับทางปกครองต่อไปได้ โดยในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองต้องแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไป

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการในการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองมีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวง กำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง พ.ศ. 2562 ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง ต้องผ่านการอบรมด้านการบังคับคดีจากกรมบังคับคดี หรือด้านการบังคับทางปกครองตามหลักสูตรที่คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเห็นชอบ

(2) จำนวนเจ้าพนักงานฯ ที่จะแต่งตั้งสำหรับบังคับตามคำสั่งให้ชำระเงินแต่ละคำสั่ง เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองอาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองหนึ่งคนหรือหลายคนรวมเป็นเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองก็ได้ โดยในกรณีที่มีการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเพียงหนึ่งคน บุคคลดังกล่าวต้องสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ แต่กรณีที่มีการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองหลายคน ในการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินต้องมีเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองอย่างน้อยหนึ่งคนสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางนิติศาสตร์

(3) บัตรประจำตัวเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือนายกสภาวิชาชีพ ออกบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง โดยแบบบัตรและหลักเกณฑ์การออกบัตรเป็นไปตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. 2542

ทั้งนี้ หากหน่วยงานของรัฐยังไม่สามารถแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองได้ตามที่กฎหมายกำหนด หน่วยงานของรัฐสามารถสืบหาทรัพย์สิน โดยมีหนังสือสอบถามข้อมูลจากหน่วยงานอื่น หรือขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดหรือหน่วยงานอื่นดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนได้ และเมื่อสืบพบทรัพย์สินแล้วก็สามารถขอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายระงับการจดทะเบียนหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของ

³⁷ คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 242/2558

ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไว้เป็นการชั่วคราวได้ แต่หน่วยงานของรัฐไม่สามารถดำเนินการยึดอายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้ เนื่องจากการยึด อายัด และขายทอดตลาด ต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น³⁸

กิจกรรม 11.2.2

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐมีกระบวนการสำคัญใดบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 11.2.2

กระบวนการสำคัญในการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐมีดังนี้

1. เมื่อครบกำหนดชำระเงินตามคำสั่งแล้ว ไม่มีการชำระเงินหรือชำระเงินไม่ครบถ้วน เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองต้องมีหนังสือเตือนให้ผู้นั้นชำระภายในระยะเวลาที่กำหนดก่อน ซึ่งกำหนดเวลาดังกล่าวต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน หากยังไม่มีการปฏิบัติตามคำเตือน เจ้าหน้าที่จึงจะใช้มาตรการบังคับทางปกครองต่อไปได้

2. ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองดังกล่าว เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองต้องแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองซึ่งผ่านการอบรมด้านการบังคับคดีจากกรมบังคับคดี หรือดำเนินการบังคับทางปกครองตามหลักสูตรที่คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเห็นชอบ เพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไป

³⁸บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองในขณะที่ยึด อายัดระหว่างพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด : กรณีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (เรื่องเสร็จที่ 967/2564)

เรื่องที่ 11.2.3

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ในการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน เมื่อหน่วยงานของรัฐได้สืบหาและพบทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองแล้ว หากหน่วยงานของรัฐประสงค์จะดำเนินการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินเอง หน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และกำหนดอำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีให้เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2565 ซึ่งออกตามความในมาตรา 63/12³⁹ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

กฎกระทรวงฉบับนี้ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวให้เป็นที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐทั้งหมดดำเนินการให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม กรณีที่กฎกระทรวงดังกล่าวมิได้กำหนดการดำเนินการในขั้นตอนใดไว้ ต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้ถือว่า

- (1) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงิน
- (2) ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง
- (3) อำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดี หมายถึง อำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐซึ่งจะมอบให้ผู้อื่นปฏิบัติราชการแทนมิได้
- (4) เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายถึง เจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง

³⁹มาตรา 63/12 “ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในกรณีที่กฎกระทรวงไม่ได้กำหนดเรื่องใดไว้ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้ถือว่า

- (1) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงิน
- (2) ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หมายถึง ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง
- (3) อำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดี เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

- (4) เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายถึง เจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง”

กฎกระทรวงกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และกำหนดอำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีให้เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2565 กำหนดรายละเอียดการดำเนินการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ไว้โดยสรุปดังนี้

1. หลักการทั่วไปในการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน

กฎกระทรวงกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และกำหนดอำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีให้เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2564 ข้อ 1 ถึงข้อ 14 กำหนดหลักการสำคัญ ดังนี้

1.1 อำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ เพื่อประสิทธิภาพในการบังคับทางปกครอง ในกรณีที่มีเหตุให้หน่วยงานของรัฐไม่สามารถยึดหรืออายัดสิทธิเรียกร้องได้ทันที หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีอำนาจสั่งห้ามมิให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองโอน ขาย ยักยอก หรือจำหน่ายซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องไว้เป็นการชั่วคราวก่อนได้ (ข้อ 8) หรือหากมีเหตุอันควรเชื่อว่าทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องมีชื่อของบุคคลอื่นเป็นเจ้าของในทะเบียนหรือในหลักฐานอื่น เนื่องจากผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้ยักยอกถ่ายเททรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องไปยังบุคคลนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับทางปกครอง หัวหน้าหน่วยงานของรัฐย่อมมีอำนาจสั่งห้ามบุคคลดังกล่าวมิให้โอน ขาย ยักยอก จำหน่าย ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้น โดยคำสั่งห้ามมีผลใช้บังคับทันที รวมทั้งมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นด้วย (ข้อ 9) และในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ยึดทรัพย์สินไว้แล้ว แต่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองได้ฟ้องคดีต่อศาลขอให้เพิกถอนคำสั่งให้ชำระเงินหรือคำสั่งยึดทรัพย์สิน และมีคำร้องขอให้ชะลอการขายทอดตลาดทรัพย์สิน หัวหน้าหน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งให้ชะลอการขายทอดตลาดทรัพย์สินไว้ก่อนได้ตามที่เห็นสมควร อันเป็นกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีดุลพินิจในการพิจารณามีคำสั่ง โดยต้องคำนึงถึงโอกาสในการชนะคดีของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง (ข้อ 12) เช่น หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าศาลจะวินิจฉัยว่าคำสั่งให้ชำระเงินชอบด้วยกฎหมาย ก็อาจมีคำสั่งให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไปได้

1.2 ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับทางปกครอง เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง กฎกระทรวงฯ ได้กำหนดให้ทรัพย์สิน เงิน หรือสิทธิเรียกร้องบางอย่างไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับทางปกครอง เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง บำเหน็จ บำนาญ ของข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ส่วนทรัพย์สิน เงิน หรือสิทธิเรียกร้องบางอย่างไม่อยู่ในความรับผิดชอบตามราคาหรือจำนวนที่กฎกระทรวงฯ กำหนด หรือตามที่เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองกำหนดสูงขึ้น เช่น เครื่องนุ่งห่มหลับนอน เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องใช้สอยส่วนตัว หรือเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งหากผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไม่เห็นด้วยกับราคาทรัพย์สินหรือจำนวนเงินที่เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองกำหนด ก็อาจร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองมีคำสั่งใหม่ได้ และถ้ายัง

ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง ก็มีสิทธิร้องคัดค้านต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐภายใน 15 วันนับแต่ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง (ข้อ 10 และข้อ 11)

1.3 การแสดงบัตรประจำตัว เพื่อความโปร่งใสในการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องแสดงบัตรประจำตัว รวมทั้งคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินต่อผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง หรือบุคคลอื่นซึ่งอาจเป็นพยานที่อยู่ในสถานที่นั้น (ข้อ 6)

1.4 การแจ้งมาตรการบังคับ (ข้อ 7) โดยหลักแล้วในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ให้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองแจ้งต่อผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง เว้นแต่

(1) กรณีผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองถึงแก่ความตาย ให้ตรวจสอบให้ได้ความว่าผู้นั้นตายเมื่อใด ใครเป็นทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก และให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังทายาทผู้รับมรดกหรือผู้จัดการมรดก แล้วแต่กรณี แล้วดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้

(2) กรณีผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเป็นนิติบุคคลซึ่งสิ้นสภาพ โอนกิจการหรือควบรวมกิจการ ให้แจ้งมาตรการบังคับทางปกครองไปยังผู้ชำระบัญชีหรือนิติบุคคลที่รับโอนกิจการหรือเกิดจากการควบรวมกิจการ แล้วแต่กรณี แล้วดำเนินการบังคับทางปกครองต่อไปได้

1.5 ผลของคำสั่งยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน คำสั่งยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สิน มีผลใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร (ข้อ 14) หน่วยงานของรัฐจึงสามารถยึด อายัด หรือขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ตั้งอยู่นอกเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนได้ เช่น เทศบาลนครนนทบุรีมีอำนาจออกคำสั่งยึดบ้านและที่ดินของพนักงานเทศบาลที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่นมาขายทอดตลาดได้

1.6 แบบเอกสาร คำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง คำสั่งยึดทรัพย์สิน บันทึกการรายงานการยึดทรัพย์สิน บัญชีทรัพย์สินที่ยึด บันทึกการเก็บรักษาทรัพย์สิน สัญญาดูแลรักษาทรัพย์สิน คำสั่งอายัดทรัพย์สิน คำสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สิน ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน บันทึกเหตุการณ์ขายทอดตลาดทรัพย์สิน สัญญาขายทอดตลาดทรัพย์สิน รายงานผลการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ประกาศถอนการยึดทรัพย์สิน คำสั่งถอนการอายัดทรัพย์สิน และเอกสารอื่นที่จำเป็นตามกฎหมายกระทรวงนี้ ให้เป็นไปตามแบบที่หน่วยงานของรัฐกำหนดตามคำแนะนำของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ที่ 1/2565 เรื่อง แบบเอกสารตามกฎหมายกระทรวงกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และกำหนดอำนาจของศาลในชั้นที่เกี่ยวกับการบังคับคดีให้เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2565 (ข้อ 3)

2.การยึดทรัพย์สิน

เมื่อเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองสืบพบทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง แล้วหากทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิต่าง ๆ ที่มีมูลค่า เช่น สิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองสามารถดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าวได้ (ข้อ 15)

โดยกฎกระทรวงกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินฯ กำหนดหลักการสำคัญดังนี้

2.1 หลักความพอสมควรแก่เหตุในการยึดทรัพย์สิน (ข้อ 16) ให้ยึดได้แต่เพียงประมาณราคาที่ควรจะขายทอดตลาดได้พอชำระหนี้ รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายอื่นในการบังคับทางปกครอง แต่ถ้าผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีแต่ทรัพย์สินซึ่งมีราคามากกว่าจำนวนหนี้และไม่อาจแบ่งยึดโดยมิให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมราคา รวมทั้งไม่ปรากฏว่ามีทรัพย์สินอื่นที่จะยึดให้เพียงพอกับจำนวนหนี้ ก็ให้ยึดทรัพย์สินที่วานั้นมาขายทอดตลาดทั้งหมด

2.2 การประเมินความคุ้มค่าในการยึดทรัพย์สิน (ข้อ 17 และข้อ 18) เป็นหลักการใหม่ที่กำหนดเพิ่มขึ้นสำหรับการบังคับทางปกครองโดยเฉพาะ โดยก่อนการยึดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องประมาณการค่าใช้จ่ายและภาระในการยึดทรัพย์สิน ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายและความพร้อมในการดูแล การเก็บรักษา และการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น รวมทั้งพิจารณาถึงโอกาสในการขายทอดตลาดทรัพย์สินได้และเงินที่จะได้จากการขายทอดตลาด เพื่อประเมินความคุ้มค่าในการยึดทรัพย์สิน

หากเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเห็นว่าทรัพย์สินใดคุ้มค่างบค่าใช้จ่ายและภาระในการยึด เช่น บ้านและที่ดิน ทองรูปพรรณ วัตถุโบราณ เครื่องเพชร ซึ่งขายทอดตลาดได้ง่าย ให้ขออนุมัติยึดทรัพย์สินโดยจัดทำคำสั่งยึดทรัพย์สินเสนอหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเพื่อคงนาม แต่หากเจ้าพนักงานเห็นว่าทรัพย์สินใดไม่คุ้มค่างบค่าใช้จ่ายและภาระในการยึด เช่น โทรทัศน์ เครื่องซักผ้า ตู้เย็น ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่มีโอกาสน้อยที่จะขายทอดตลาดได้ ให้เสนอความเห็นต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเพื่อพิจารณาสั่งงดการยึดทรัพย์สินนั้น

ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองได้ยึดทรัพย์สินได้แล้ว แต่ต่อมาเห็นว่าทรัพย์สินนั้นไม่คุ้มค่างบค่าใช้จ่ายและภาระในการยึดหรือไม่อาจดูแลหรือเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นได้ ให้เสนอความเห็นต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเพื่อพิจารณาสั่งคืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง ทั้งนี้ หากผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองไม่ยอมรับทรัพย์สินนั้นคืน ให้จำหน่ายทรัพย์สินนั้นโดยวิธีขายทอดตลาดหรือวิธีอื่นที่เห็นสมควร หรือดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควรก็ได้

2.3 การดำเนินการยึดทรัพย์สิน ในการดำเนินการยึดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองมีอำนาจดำเนินการไปตามความจำเป็นและสมควรแห่งพฤติการณ์เพื่อดำเนินการบังคับทางปกครองให้เสร็จสิ้น โดยกรณีที่มีผู้ขัดขวางหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีผู้ขัดขวาง เจ้าพนักงานมีอำนาจแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือได้ (ข้อ 20) และในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่ามีทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองหรือมีบัญชีเอกสาร จดหมาย หรือวัตถุอื่นใดเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของผู้อยู่ในบังคับอยู่ในสถานที่ใด ๆ ที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองครอบครองหรือครอบครองร่วมกับผู้อื่น เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 282 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้ กล่าวคือ เข้าค้นสถานที่ ตรวจสอบ ยึดบัญชีเอกสาร จดหมาย หรือวัตถุอื่นใดเกี่ยวกับทรัพย์สินเพื่อตรวจสอบ รวมทั้งเปิดสถานที่ ตู้นิรภัย

ตู้ หรือที่เก็บของอื่น ๆ (ข้อ 22) ทั้งนี้ เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องดำเนินการยึดทรัพย์สินในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก ถ้ายังไม่แล้วเสร็จและมีความจำเป็นจะกระทำต่อไปในเวลาหลังพระอาทิตย์ตกก็ได้ แต่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ส่วนกรณีจำเป็นและมีใช้การยึดทรัพย์สินในเคสสถาน เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองอาจเสนอหัวหน้าหน่วยงานของรัฐให้มีคำสั่งยึดทรัพย์สินนั้นได้ทุกเมื่อ (ข้อ 21)

2.4 เอกสารที่ต้องจัดทำในการยึดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองจะต้องจัดทำเอกสารดังต่อไปนี้

2.4.1 บันทึกรายงานการยึดทรัพย์สินและบัญชีทรัพย์สินที่ยึด (ข้อ 36) ในการเข้ายึดทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องจัดทำบันทึกรายงานการยึดซึ่งระบุพฤติการณ์หรือเหตุการณ์ที่สมควรบันทึกไว้เป็นหลักฐานและบัญชีทรัพย์สินที่ยึดแนบท้ายโดยแสดงรายละเอียด เช่น ชื่อประเภท จำนวน ขนาด น้ำหนัก สภาพของทรัพย์สินตามลำดับหมายเลขไว้ แล้วอ่านให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองฟังหรือให้ผู้ผู้นั้นอ่านเอง แล้วให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หรือหากผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับไม่อยู่ ณ ที่ยึดให้อ่านให้บริวารหรือผู้บรรลุนิติภาวะในที่นั้นฟังหรือให้ผู้ผู้นั้นอ่านเอง แล้วให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ บันทึกรายงานการยึดและบัญชีทรัพย์สินที่ยึดเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อความโปร่งใสและเป็นหลักฐานในการยึดทรัพย์สินว่าเจ้าพนักงานได้ยึดทรัพย์สินใดบ้าง อันจะช่วยป้องกันข้อโต้แย้งระหว่างเจ้าพนักงานและผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

2.4.2 บันทึกการเก็บรักษาทรัพย์สิน (ข้อ 37) ในการเก็บรักษาทรัพย์สินที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องจัดทำบันทึกการเก็บรักษาทรัพย์สินโดยระบุว่าได้จัดการเก็บรักษาทรัพย์สินอย่างไร ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการยึดทรัพย์สิน ค่าเช่าสถานที่เก็บทรัพย์สิน และค่าจ้างดูแลรักษาทรัพย์สินเท่าใด ซึ่งเอกสารดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบว่าเจ้าพนักงานได้เก็บรักษาทรัพย์สินอย่างถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ และมีค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาทั้งหมดเท่าใด

2.5 การประเมินราคาทรัพย์สิน (ข้อ 38) เมื่อยึดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองแล้ว เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องประเมินราคาทรัพย์สิน โดยอาจขอให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการประเมินราคาทรัพย์สินหรือภาคเอกชนหรือผู้เชี่ยวชาญที่ให้บริการในการประเมินราคาทรัพย์สินช่วยประเมินราคาก็ได้ แล้วรายงานราคาทรัพย์สินที่ประเมินต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ โดยหัวหน้าหน่วยงานของรัฐอาจทบทวนราคาประเมินได้ และเมื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเห็นชอบในราคาประเมินแล้ว เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องแจ้งราคาประเมินให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองและผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมทราบ โดยผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองหรือบุคคลอื่นที่มีส่วนได้เสียอาจคัดค้านราคาประเมินต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐได้ ทั้งนี้ ราคาประเมินทรัพย์สินจะใช้เป็นราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดทรัพย์สินต่อไป

3. การอายัดทรัพย์สิน

การอายัดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะอายัดสิทธิเรียกร้องของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองในการเรียกให้บุคคลภายนอกชำระเงินหรือส่งมอบหรือโอนทรัพย์สิน หรือชำระหนี้เป็นอย่างอื่น โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

3.1 การอายัดไม่เกินจำนวนหนี้ หน่วยงานของรัฐมีอำนาจอายัดทรัพย์สินได้ไม่เกินจำนวนหนี้ รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายอื่นในการบังคับทางปกครอง เว้นแต่เป็นทรัพย์สินที่ไม่อาจแบ่งแยกได้ (ข้อ 42 วรรคหนึ่ง)

3.2 คำสั่งอายัด หัวหน้าหน่วยงานของรัฐเป็นผู้มีอำนาจออกคำสั่งอายัดทรัพย์สินและแจ้งคำสั่งให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองและบุคคลภายนอกทราบ โดยต้องแจ้งให้บุคคลภายนอกทราบถึงจำนวนหนี้ที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองต้องชำระแก่หน่วยงานของรัฐด้วย (ข้อ 42 วรรคสอง) ทั้งนี้ คำสั่งอายัดทรัพย์สินต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองจำหน่ายสิทธิเรียกร้องและห้ามบุคคลภายนอกมิให้ชำระหนี้แก่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง แต่ให้ชำระเงินหรือส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินหรือชำระหนี้เป็นอย่างอื่นให้แก่เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองตามเวลาหรือเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานกำหนด (ข้อ 42 วรรคสาม)

3.3 การขอให้บุคคลภายนอกชำระเงินหรือโอนทรัพย์สิน ในกรณีที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีสิทธิเรียกร้องให้บุคคลภายนอกหรือสถาบันการเงินชำระเงินหรือส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้แก่ตนเมื่อถึงกำหนดเวลาที่ต้องชำระเงินหรือส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินแล้ว หัวหน้าหน่วยงานของรัฐสามารถมีหนังสือแจ้งให้บุคคลภายนอกหรือสถาบันการเงินชำระเงินหรือส่งมอบหรือโอนทรัพย์สินให้แก่หน่วยงานของรัฐภายในสิบห้าวันนับแต่ได้รับหนังสือแจ้ง หากไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้ง หัวหน้าหน่วยงานของรัฐโดยอนุมัติของผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแล หรือผู้ควบคุมการปฏิบัติงานชั้นเหนือขึ้นไป อาจบังคับทางปกครองแก่บุคคลภายนอกหรือสถาบันการเงินเสมือนหนึ่งว่าเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง รวมทั้งดำเนินคดีอาญากับผู้ไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งฐานขัดคำสั่งของเจ้าพนักงาน (ข้อ 47)

ตัวอย่างเช่น นาย ก. กู้ยืมเงินของนาย ข. เจ้าหนี้ที่ซึ่งต้องชำระค่าสินไหมทดแทนจากการทำละเมิดต่อกรมทางหลวง โดยหนี้กู้ยืมดังกล่าวครบกำหนดชำระแล้ว แต่นาย ก. ยังไม่ชำระ กรณีนี้อธิบดีกรมทางหลวงสามารถมีหนังสือแจ้งให้นาย ก. ชำระเงินที่กู้ยืมไปให้แก่กรมทางหลวงแทนการชำระให้นาย ข. ได้ โดยนาย ก. ต้องชำระเงินดังกล่าวภายใน 15 วันนับแต่ได้รับหนังสือแจ้ง หากครบกำหนดเวลาแล้วยังไม่มีการชำระให้ถูกต้องครบถ้วน อธิบดีกรมทางหลวงโดยอนุมัติของปลัดกระทรวงคมนาคมย่อมใช้มาตรการบังคับทางปกครองกับนาย ก. ได้ และอาจดำเนินคดีอาญาต่อนาย ก. ฐานขัดคำสั่งของเจ้าพนักงานได้เช่นกัน หรือกรณีที่นาย ข. มีเงินฝากในบัญชีธนาคารพาณิชย์ อธิบดีกรมทางหลวงสามารถมีหนังสือแจ้งขออายัดสิทธิเรียกร้องในบัญชีเงินฝากดังกล่าวและห้ามมิให้จำหน่าย จ่าย โอน หรือกระทำการนิติกรรมใด และให้โอนเงินฝากในบัญชีดังกล่าวให้แก่

กรมทางหลวง หากธนาคารไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งภายในกำหนด 15 วัน อธิบดีกรมทางหลวงโดยอนุมัติของปลัดกระทรวงคมนาคมย่อมใช้มาตรการทางปกครองกับธนาคารได้ และอาจดำเนินคดีอาญาต่อธนาคารฐานขัดคำสั่งของเจ้าพนักงานได้เช่นกัน

3.4 การคัดค้านคำสั่งอายัดทรัพย์สิน บุคคลภายนอกหรือสถาบันการเงินมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งอายัดทรัพย์สินเพื่อโต้แย้งหนี้ที่เรียกให้ชำระต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐได้ภายใน 15 วันนับแต่วันที่รับคำสั่งอายัด เมื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐรับคำร้องคัดค้านแล้ว เจ้าพนักงานต้องงดการบังคับตามคำสั่งอายัดไว้ก่อนในระหว่างรอคำวินิจฉัยชี้ขาด หากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐทำการไต่สวนแล้ว เห็นว่า สิทธิเรียกร้องของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองต่อบุคคลภายนอกหรือสถาบันการเงินนั้นมีอยู่จริงและอาจบังคับได้ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐต้องยกคำร้องและมีคำสั่งให้บุคคลภายนอกหรือสถาบันการเงินปฏิบัติตามคำสั่งอายัด แต่หากเห็นว่าคำร้องคัดค้านรับฟังได้ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐต้องมีคำสั่งถอนการอายัดสิทธิเรียกร้อง ทั้งนี้ ในระหว่างการพิจารณา หากมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องคัดค้านไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงเวลาให้ล่าช้า หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีอำนาจสั่งให้ผู้ร้องคัดค้านวางเงินหรือหาประกันเพื่อประกันความเสียหายได้ ถ้าผู้ร้องคัดค้านไม่ปฏิบัติตาม หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีอำนาจยกคำร้องคัดค้านและมีคำสั่งให้ดำเนินการต่อไป ส่วนเงินหรือประกันที่วางไว้จะส่งคืนเงินหรือยกเลิกประกันนั้นก็ได้

ในกรณีที่สิทธิเรียกร้องมีอยู่จริงและอาจบังคับได้ ให้เจ้าพนักงานมีคำเตือนให้บุคคลภายนอกหรือสถาบันการเงินปฏิบัติตามคำสั่งอายัดทรัพย์สินภายในเวลาที่กำหนด ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำเตือน ให้รายงานหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ และหัวหน้าหน่วยงานของรัฐโดยการอนุมัติของผู้บังคับบัญชา ผู้กำกับดูแล หรือผู้ควบคุมการปฏิบัติงานชั้นเหนือขึ้นไป มีอำนาจบังคับทางปกครองแก่ผู้ผิดนั้นเสมือนหนึ่งว่าเป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองรวมทั้งให้خذไขความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นเพราะการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอายัดทรัพย์สินพร้อมกันไปด้วย (ข้อ 48)

4. การขายทอดตลาดทรัพย์สิน

เมื่อเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมาแล้ว จะต้องนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามคำสั่งทางปกครอง ซึ่งกฎกระทรวงกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินฯ กำหนดขั้นตอนที่สำคัญไว้ ดังนี้

4.1 การมีคำสั่งให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินและการกำหนดวันขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องเสนอให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งขายทอดตลาดทรัพย์สิน (ข้อ 51) ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ไต่ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยยึดราคาประเมินทรัพย์สินเป็นราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด หากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเห็นชอบด้วย เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องจัดทำประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน (ข้อ 52)

วรรคหนึ่ง) เสนอให้หัวหน้าหน่วยงานลงนาม โดยกำหนดวันที่จะทำการขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าสามสิบวันและไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่หัวหน้าหน่วยงานลงนามในประกาศฯ (ข้อ 53)

4.2 ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน จะต้องแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขาย เช่น ชื่อเจ้าของทรัพย์สิน วัน เวลา สถานที่ที่จะขาย วิธีการขาย ชื่อ ประเภท ลักษณะ จำนวน ขนาด และน้ำหนักของทรัพย์สิน รวมทั้งค่าเตือน ตลอดจนเงื่อนไขหรือเงื่อนไขชำระเงิน ทั้งนี้ เพื่อความโปร่งใสในการขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย (ข้อ 52 วรรคสองและวรรคสาม) ได้แก่

- (1) จัดส่งประกาศฯ ให้แก่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- (2) ปิดประกาศฯ โดยเปิดเผย ณ สถานที่ที่จะขาย และสถานที่ที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ ภายในเวลาไม่น้อยกว่าสามวันก่อนกำหนดวันขายทอดตลาด
- (3) โฆษณาประกาศฯ ในเว็บไซต์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่แพร่หลายหรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ภายในเวลาไม่น้อยกว่าห้าวันก่อนวันขายทอดตลาด

นอกจากนี้ หากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐเห็นสมควร จะโฆษณาประกาศฯ ในหนังสือพิมพ์รายวันหรือทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ด้วยก็ได้

4.3 การเข้าเสนอราคา ผู้ที่ประสงค์จะเข้าเสนอราคาต้องยื่นแสดงความจำนงต่อเจ้าพนักงานก่อนหรือในวันขายทอดตลาด (ข้อ 59) และกรณีที่เป็นการขายทอดตลาดสิ่งหาริมทรัพย์ หรือเป็นสิ่งหาริมทรัพย์หรือสิทธิต่าง ๆ ที่มีราคาประเมินหรือมูลค่าตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป ผู้เข้าเสนอราคาจะต้องวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคาตามอัตราที่กำหนดในตารางท้ายกฎกระทรวงฯ ส่วนกรณีสิ่งหาริมทรัพย์หรือสิทธิต่าง ๆ ที่มีราคาประเมินหรือมูลค่าต่ำกว่าห้าแสนบาท เจ้าพนักงานจะให้ผู้เข้าเสนอราคาวางหลักประกันด้วยก็ได้แล้วแต่จะเห็นสมควร (ข้อ 60)

4.4 วิธีการขายทรัพย์สินที่ติดจำนอง (ข้อ 55) เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองจะขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยปลอดจำนองหรือจำนองติดไปก็ได้ หากขายโดยปลอดจำนอง เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองจะต้องขอความเห็นชอบจากผู้รับจำนองก่อนและให้ผู้รับจำนองแจ้งจำนวนหนี้ไว้ และเมื่อขายทอดตลาดเสร็จต้องชำระหนี้ให้แก่ผู้รับจำนองตามจำนวนหนี้ที่ได้แจ้งไว้นั้น แต่หากขายโดยจำนองติดไป เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองจะต้องประกาศแสดงชื่อผู้รับจำนอง พร้อมทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยที่ยังค้างชำระจนถึงวันขาย และข้อความว่า “ผู้ใดซื้อทรัพย์สินดังกล่าว ต้องรับภาระจำนองติดไปด้วย” โดยชัดเจน

4.5 การดำเนินการขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องปิดประกาศวางระเบียบการขายทอดตลาดไว้ในสถานที่ขายทอดตลาดโดยเปิดเผย และแจ้งให้ผู้เข้าเสนอราคาทราบรายละเอียดของทรัพย์สิน ตำแหน่งที่ตั้งหรือที่อยู่ ภาระติดพัน ฯลฯ (ข้อ 60 และข้อ 61 วรรคหนึ่ง) สำหรับกระบวนการขายทอดตลาด (ข้อ 62 ถึงข้อ 65) เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองจะต้องปักธงเครื่องหมายการขายทอดตลาด และอ่านประกาศหลักเกณฑ์การขายทอดตลาด ณ สถานที่ขายทรัพย์สินก่อนตั้งต้นขายทอดตลาด เจ้าพนักงานจะร้องขานจำนวนเงินที่เป็นราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด และเปิดโอกาสให้มีการสู้ราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนไม่มีผู้สู้ราคาสูงกว่าและได้ราคาพอสมควร

เจ้าพนักงานจะเคาะไม้เพื่อแสดงความตกลงขาย ทั้งนี้ ถ้าผู้สุ้ราคาถอนคำสุ้ราคาก่อนเจ้าพนักงานเคาะไม้ จะต้องตั้งต้นร้องขายใหม่ตั้งแต่ต้น และเมื่อขายทอดตลาดทรัพย์สินแล้ว เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองจะต้องรายงานผลการขายทอดตลาดต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐภายใน 7 วันทำการนับแต่วันที่มีการขายทอดตลาด หากไม่อาจขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดได้ จะต้องรายงานหัวหน้าหน่วยงานเพื่อพิจารณาสั่งการต่อไปด้วย (ข้อ 61 วรรคสอง)

4.6 การชำระเงินและส่งมอบทรัพย์สิน (ข้อ 66 และข้อ 67) กรณีสั่งหาทรัพย์สิน เมื่อผู้เสนอราคาสูงสุดชำระราคาครบถ้วน ให้เจ้าพนักงานมอบทรัพย์สินให้โดยไม่ต้องทำสัญญาขายทอดตลาด แต่หากทรัพย์สินมีราคาสูงมาก หรือมีเหตุผลพิเศษประการอื่น เจ้าพนักงานอาจอนุญาตให้เลื่อนการชำระราคาส่วนที่เหลือได้ แต่ไม่เกินสิบห้าวัน นับแต่วันขายทอดตลาด เว้นแต่สั่งหาทรัพย์สินนั้นเป็นสิทธิต่าง ๆ ที่เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเห็นว่ามีมูลค่าสูง ให้ทำสัญญาขายทอดตลาดซึ่งจะกำหนดระยะเวลาการชำระราคาส่วนที่เหลือไว้ในสัญญา กรณีสั่งหาทรัพย์สินที่ต้องจดทะเบียนหรือสั่งหาทรัพย์สิน ผู้เสนอราคาสูงสุดต้องทำสัญญาขายทอดตลาดที่กำหนดระยะเวลาในการชำระราคาส่วนที่เหลือไว้ และเมื่อชำระราคาครบถ้วนแล้ว เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองจะแจ้งให้นายทะเบียนจดทะเบียนโอนทรัพย์สินให้

กรณีที่ผู้เสนอราคาสูงสุดไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือตามกำหนดเวลาในกฎกระทรวงหรือในสัญญาขายทอดตลาด หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะมีคำสั่งให้ริบหลักประกันและให้นำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดครั้งใหม่ หากราคาสูงสุดจากการขายครั้งใหม่ต่ำกว่าราคาสูงสุดเดิม ผู้เสนอราคาสูงสุดเดิมจะต้องชำระค่าเสียหายเป็นจำนวนเท่ากับส่วนต่างของราคาสูงสุดเดิมและราคาสูงสุดใหม่ รวมทั้งชำระค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการขายทอดตลาดครั้งใหม่ด้วย เช่น นาย ก. เป็นผู้เสนอราคาสูงสุดในการขายทอดตลาดที่ดินครั้งแรก โดยเสนอราคาหนึ่งล้านบาท แต่เมื่อครบกำหนดเวลาที่ต้องชำระราคา นาย ก. ไม่ชำระเงิน หน่วยงานจึงได้จัดให้มีการขายทอดตลาดครั้งที่สอง ปรากฏว่านาย ข. เป็นผู้เสนอราคาสูงสุด โดยเสนอราคาเก้าแสนบาท กรณีนี้นาย ก. ต้องชำระเงินค่าส่วนต่างหนึ่งแสนบาทด้วย

4.7 ทรัพย์สินที่ต้องมีใบอนุญาตถือครอง (ข้อ 57) เช่น อาวุธปืน ถ้าผู้ซื้อมิได้วางหลักประกันไว้ในการเสนอราคา ผู้ซื้อต้องวางเงินมัดจำไว้ไม่เกินร้อยละยี่สิบห้าของราคาซื้อ และจัดการนำใบอนุญาตมาแสดงภายในสามสิบวันนับแต่วันขายทอดตลาดหรือภายในระยะเวลาที่กำหนดในสัญญาขายทอดตลาด แล้วแต่กรณี พร้อมทั้งใช้เงินที่ค้างชำระให้ครบถ้วน ถ้าพ้นกำหนดแล้ว ผู้ซื้อนำใบอนุญาตมาแสดงไม่ได้ ให้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองริบเงินมัดจำและนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดใหม่ต่อไป

4.8 เงินที่ได้จากการขายทอดตลาด (ข้อ 69) ให้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองหักเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดชำระหนี้ตามลำดับ ดังนี้

- (1) ค่าธรรมเนียม
- (2) ค่าตอบแทน

(3) ค่าใช้จ่ายอื่นในการบังคับทางปกครอง

(4) หนี้ตามคำสั่งทางปกครอง (ดอกเบี้ยและต้นเงิน)

(5) หากยังมีเงินเหลือ ให้คืนแก่ผู้ถูกยึดหรือผู้ถูกอายัด หรือบุคคลอื่นซึ่งมีสิทธิได้รับ เว้นแต่จะมีหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำสั่งทางปกครองในกรณีอื่นที่แจ้งขอรับเงินส่วนที่เหลือ ก็ให้ชำระเงินส่วนที่เหลือให้หน่วยงานนั้น ๆ ก่อน ถ้ายังเหลือเงิน จึงคืนแก่ผู้ถูกยึดหรือผู้ถูกอายัดหรือบุคคลอื่นซึ่งมีสิทธิได้รับ (ข้อ 71 วรรคสอง)

5. การขอรับชำระเงินส่วนที่เหลือภายหลังการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น (ข้อ 71)

สิทธิของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นในการขอรับเงินส่วนที่เหลือจากหน่วยงานของรัฐที่ขายทอดตลาดทรัพย์สิน มีวัตถุประสงค์ในการอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าหนี้ตามคำสั่งทางปกครองของลูกหนี้ รายเดียวกับที่ทรัพย์สินถูกยึดและขายทอดตลาด เพื่อให้หน่วยงานของรัฐแห่งอื่น ๆ ที่เป็นเจ้าหนี้จะได้ไม่ต้องดำเนินการสืบหาทรัพย์สินและยึดมาขายทอดตลาดเอง ซึ่งอาจเทียบเคียงได้กับการขอเฉลี่ยทรัพย์สินระหว่างเจ้าหนี้ ตามคำพิพากษาในคดีแพ่ง

ตัวอย่างเช่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยึดบ้านพร้อมที่ดินของนาย ก. ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ที่ผู้กระทำความผิดมาขายทอดตลาด โดยมีหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นแจ้งขอรับเงินส่วนที่เหลือจากการขายทอดตลาด ต่อกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นตามลำดับ ดังนี้ (1) กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำสั่งให้นาย ก. ชำระค่าปรับบังคับการสำหรับการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่สั่งให้รื้อถอนอาคาร จำนวน 20,000 บาท และ (2) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัยซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำสั่งเรียกให้นาย ก. ชำระเงินค่าเสียหายเบื้องต้นที่สำนักงานฯ ได้จ่ายให้แก่ผู้ประสบภัยไปก่อนเพื่อคืนแก่กองทุนทดแทนผู้ประสบภัย จำนวน 30,000 บาท

กรณีนี้เมื่อกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นขายทอดตลาดที่ดินได้เงินจำนวนหนึ่งล้านบาท เมื่อหักค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน ค่าใช้จ่ายอื่นในการบังคับทางปกครอง แล้ว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้รับชำระเงินค่าสินไหมทดแทนรวมทั้งดอกเบี้ยครบถ้วน แต่ยังมีเงินอีก 100,000 บาท กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงต้องชำระเงินส่วนที่เหลือนี้ให้แก่หน่วยงานของรัฐอีกสองแห่ง ตามลำดับการแจ้งก่อนหลัง ได้แก่

(1) กรุงเทพมหานครได้รับเงินจำนวน 20,000 บาท

(2) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัยได้รับเงินจำนวน 30,000 บาท

สำหรับเงินส่วนที่เหลือจำนวน 50,000 บาท เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองต้องส่งคืนเงินให้แก่ นาย ก. ผู้ถูกยึดทรัพย์สินต่อไป

6. การถอนการบังคับทางปกครอง (ข้อ 72 และข้อ 73)

ในกรณีที่ (1) ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองชำระเงินครบถ้วนหรือวางประกันเป็นจำนวนพอชำระหนี้ และได้ชำระค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองแล้ว หรือ (2) ศาลมีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินด้วยเหตุที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และคดีถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่เป็นการเพิกถอนคำสั่งเนื่องจากไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐอาจดำเนินการพิจารณาออกคำสั่งใหม่ให้ถูกต้องได้ ในกรณีเช่นนี้ หน่วยงานของรัฐไม่ต้องถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเสนอหัวหน้าหน่วยงานของรัฐลงนามในประกาศถอนการยึดทรัพย์สิน คำสั่งถอนการอายัดทรัพย์สิน และยุติการขายทอดตลาด แล้วแต่กรณี เมื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐลงนามในคำสั่งแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองคืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้ถูกยึดหรือผู้ถูกอายัดหรือบุคคลอื่นซึ่งมีสิทธิได้รับ และแจ้งการถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินแก่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองและบุคคลภายนอกด้วย แล้วรายงานให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทราบ

7. การกำหนดอำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีให้เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ (ข้อ 74)

ในการดำเนินการที่เกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เรื่องใดที่มีได้มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงฯ ให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้ถือว่าอำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีเป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่อำนาจของศาลตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องดังต่อไปนี้ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐจะใช้ได้ต่อเมื่อได้รับการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาผู้กำกับดูแล หรือผู้ควบคุมการปฏิบัติงานชั้นเหนือขึ้นไปเสียก่อน เพื่อเป็นการถ่วงการใช้อำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปอย่างรอบคอบและเหมาะสม ได้แก่

- (1) การมีหนังสือเรียกบุคคลอื่นซึ่งมิได้เป็นผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมาเพื่อการไต่สวน และการสั่งให้ส่งเอกสารหรือวัตถุพยานเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง
- (2) การเข้าไปในสถานที่ที่บุคคลอื่นครอบครองอยู่ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองหรือวัตถุอื่นใดที่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้น
- (3) การออกคำสั่งให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองหรือบริวารออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ที่ได้ขายและโอนให้แก่ผู้ซื้อ

8. ระยะเวลาในการใช้มาตรการบังคับ

มาตรา 63/8⁴⁰ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งให้ชำระเงินเป็นที่สุด โดยคำสั่งทางปกครองจะเป็นที่สูงสุดในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ไม่มีการอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองภายในระยะเวลาอุทธรณ์ คำสั่งย่อมเป็นที่สุดเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์

(2) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ และไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลภายในระยะเวลาการฟ้องคดี คำสั่งย่อมเป็นที่สุดเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาฟ้องคดี

(3) ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษายกฟ้อง หรือเพิกถอนคำสั่งบางส่วน และคดีถึงที่สุดแล้ว

ทั้งนี้ หากล่วงพ้นระยะเวลาสิบปีดังกล่าวไปแล้ว หน่วยงานของรัฐไม่อาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพิ่มเติมได้ แต่อาจนำทรัพย์สินไปขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นได้

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินยังไม่เป็นที่สุด แต่หากไม่มีการทูลเกล้าการบังคับไว้ หน่วยงานของรัฐย่อมมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้⁴¹

⁴⁰มาตรา 63/8 “หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินต้องดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด

คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดในกรณีดังต่อไปนี้

(1) ไม่มีการอุทธรณ์คำสั่งต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองภายในระยะเวลาอุทธรณ์

(2) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ และไม่มีการฟ้องคดีต่อศาลภายในระยะเวลาการฟ้องคดี

(3) ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษายกฟ้อง หรือเพิกถอนคำสั่งบางส่วน และคดีถึงที่สุดแล้ว

หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินครบถ้วน และล่วงพ้นกำหนดเวลาดามวรรคหนึ่ง จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพิ่มเติมอีกมิได้

การขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ภายในกำหนดเวลาดามวรรคหนึ่งเพื่อชำระเงิน รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าตอบแทน หรือค่าใช้จ่ายอื่นในการบังคับทางปกครอง ให้กระทำได้แม้ล่วงพ้นระยะเวลาดังกล่าว”

⁴¹บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินที่ยังไม่เป็นที่สุด (เรื่องเสรีที่ 1125/2562)

9. การขอเช่าเฉลี่ยทรัพย์สินกับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา

มาตรา 63/14⁴² แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 บัญญัติว่า “*กรณีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในคดีอื่นได้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอื่นใดของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อนำเงินมาชำระตามคำพิพากษา ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินมีสิทธิขอเช่าเฉลี่ยได้เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา*” อย่างไรก็ตาม ในการขอเฉลี่ยทรัพย์สินต้องเป็นไปตามหลักบุริมสิทธิด้วย ซึ่งโดยหลักแล้วหน่วยงานของรัฐไม่ใช่เจ้าหน้าที่บุริมสิทธิ ยกเว้นกรณีที่ดินของหน่วยงานของรัฐเป็นหนี้บุริมสิทธิ เช่น หนี้ค่าภาษีอากร หนี้ตามกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

กิจกรรม 11.2.3

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินต้องดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงใด

แนวตอบกิจกรรม 11.2.3

กฎกระทรวงกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และกำหนดอำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีให้เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2565 ซึ่งออกตามความในมาตรา 63/12 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

⁴²มาตรา 63/14 “*กรณีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในคดีอื่นได้มีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องอื่นใดของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อนำเงินมาชำระตามคำพิพากษา ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินมีสิทธิขอเช่าเฉลี่ยได้เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา*”

เรื่องที่ 11.2.4

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าพนักงาน บังคับคดี

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดทางเลือกใหม่ในการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ได้แก่ การยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี และแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองแทนหน่วยงานของรัฐ อันเป็นการแก้ไขปัญหาที่หน่วยงานของรัฐบาลเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความเชี่ยวชาญทำให้การบังคับทางปกครองไม่สัมฤทธิ์ผล โดยการขอให้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองแทนนั้นมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เงื่อนไขในการยื่นคำขอต่อศาลเพื่อออกหมายบังคับคดี

เพื่อไม่ให้เป็นการละเลยของกรมบังคับคดีมากเกินไป มาตรา 63/15⁴³ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดเงื่อนไขในการขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการแทนไว้ ดังนี้

⁴³มาตรา 63/15 “ในกรณีที่มีการบังคับให้ชำระเงินและคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินประสงค์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีในสังกัดกรมบังคับคดีดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ให้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด เพื่อให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองนั้น โดยระบุจำนวนเงินที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองยังมิได้ชำระตามคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ ไม่ว่าหน่วยงานของรัฐยังมิได้บังคับทางปกครองหรือได้ดำเนินการบังคับทางปกครองแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินหรือได้รับชำระเงินไม่ครบถ้วน

เมื่อหน่วยงานของรัฐยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่าคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว ให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีและแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ถือว่าหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐติดต่อกกรมบังคับคดี พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองทราบว่าศาลได้ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีแล้ว

เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือที่ทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองนั้นตั้งอยู่ในเขตศาลมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาด หรือทำคำสั่งในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวข้องด้วยการบังคับคดี และเป็นศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดี

1.1 หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงิน ต้องเป็นกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งปัจจุบัน (ณ วันที่ 28 พฤษภาคม 2566) กฎกระทรวงกำหนดหน่วยงานของรัฐที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับทางปกครอง พ.ศ. 2563⁴⁴ ได้กำหนดหน่วยงานของรัฐเพิ่มเติมไว้อีก 59 หน่วยงาน ทั้งหน่วยงานที่เป็นองค์กรอิสระ เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง หน่วยงานที่เป็นรัฐวิสาหกิจ เช่น การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และหน่วยงานที่เป็นองค์การมหาชน เช่น สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

1.2 ระยะเวลานับแต่คำสั่ง แม้ว่ามาตรา 63/8⁴⁵ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด และบทบัญญัติดังกล่าวเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติที่อาจนำมาใช้บังคับกับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินที่ได้ออกก่อนวันที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 จะมีผลใช้บังคับก็ตาม แต่หลักเกณฑ์ใหม่เกี่ยวกับระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามบทบัญญัตินี้ ย่อมนำมาใช้ได้เฉพาะกรณีคำสั่งทางปกครองที่ยังไม่ล่วงพ้นระยะเวลาสิบปีเต็มในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในวันที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 มีผลใช้บังคับ (วันที่ 28 พฤษภาคม 2562) กล่าวคือ ต้องเป็นคำสั่งทางปกครองให้ชำระเงินที่ออกมาแล้วไม่เกินสิบปีในวันดังกล่าว⁴⁶

1.3 สถานะของคำสั่งทางปกครอง คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ต้องชำระเงินนั้นต้องเป็นที่สุดแล้วตามที่กำหนดในมาตรา 63/8 ดังที่ได้อธิบายแล้วข้างต้น และคำสั่งดังกล่าวต้องเป็นที่สุดไม่เกินหนึ่งปีในวันที่

กรณีคำขอซึ่งอาจยื่นต่อศาลได้มากกว่าหนึ่งศาล ไม่ว่าจะ เป็นเพราะภูมิสำเนาของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองก็ดี เพราะที่ตั้งของทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองก็ดี หรือเพราะมีผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองหลายคนในมูลหนี้ที่เกี่ยวข้องกันก็ดี จะยื่นคำขอต่อศาลใดศาลหนึ่งเช่นว่านั้นก็

หน่วยงานของรัฐตามมาตรา นี้ หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

⁴⁴แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงกำหนดหน่วยงานของรัฐที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับทางปกครอง (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2565

⁴⁵อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 40.

⁴⁶บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน : กรณีผู้ต้องชำระเงินเสียชีวิต อำนาจในการสืบหาทรัพย์สิน ระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน การมีคำสั่งให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน (เรื่องเสร็จที่ 322/2563)

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 มีผลใช้บังคับ เว้นแต่เป็นกรณีตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งปัจจุบันยังไม่มีกฎกระทรวงกำหนดข้อยกเว้นสำหรับกรณีดังกล่าว (มาตรา 6⁴⁷ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562)

ทั้งนี้ ในการขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีบังคับทางปกครองแทนนั้น อาจเป็นกรณีที่หน่วยงานของรัฐยังไม่ได้บังคับทางปกครองเลย หรือได้บังคับทางปกครองมาบ้างแล้ว แต่ยังไม่ได้รับชำระเงินโดยครบถ้วนก็ได้

2. กระบวนการยื่นคำขอต่อศาลให้ออกหมายบังคับคดี

มาตรา 63/15⁴⁸ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐสามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองดำเนินการบังคับทางปกครองแทนได้ โดยหน่วยงานของรัฐต้องยื่นคำขอภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งให้ชำระเงินเป็นที่สุด โดยระบุจำนวนเงิน ที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองยังไม่ได้ชำระ ต่อศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือที่ทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองนั้นตั้งอยู่ในเขตศาล

ในการพิจารณาคำขอ ศาลจะตรวจสอบเพียงว่าคำสั่งให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้วหรือไม่ หากเป็นที่สุดแล้วศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี และถือว่าหน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐติดต่อกับกรมบังคับคดี พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองทราบว่าศาลได้ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีแล้ว ทั้งนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่มีหน้าที่ในการสืบหาทรัพย์สิน แต่หน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการสืบหาทรัพย์สินของผู้อยู่ในมาตรการบังคับทางปกครองเอง หรือขอให้หน่วยงานอื่นหรือเอกชนดำเนินการสืบหาทรัพย์สินแทนก็ได้ โดยหน่วยงานของรัฐมีอำนาจในการมีหนังสือสอบถามทรัพย์สินและมีอำนาจระงับการดำเนินการทางทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา 63/10 และมาตรา 63/11 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้

⁴⁷มาตรา 6 “ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินใดเป็นที่สุดแล้วเป็นเวลาเกินหนึ่งปีในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งนั้นดำเนินการบังคับทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ต่อไป โดยจะดำเนินการตามมาตรา 63/15 ได้ต่อเมื่อเป็นคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินซึ่งมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

⁴⁸อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 43.

เมื่อสืบพบทรัพย์สินแล้ว หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการเพื่อให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด⁴⁹ โดยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินในกรณีนี้ ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง⁵⁰

3. การงดการบังคับคดีและการถอนการบังคับคดี

มาตรา 63/16⁵¹ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กำหนดหลักเกณฑ์ในการงดการบังคับคดี

⁴⁹มาตรา 63/18 “หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินต้องดำเนินการสืบทรัพย์สินแล้วแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการเพื่อให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด และให้นำความในมาตรา 63/8 วรรคสามและวรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มิให้นำระยะเวลาระหว่างการงดการบังคับคดีตามคำสั่งศาลตามมาตรา 63/16 วรรคหนึ่ง มานับรวมในระยะเวลาสิบปีตามวรรคหนึ่ง”

⁵⁰มาตรา 63/19 เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีและแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว การดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง”

⁵¹มาตรา 63/16 “ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว และต่อมาผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองขอให้พิจารณาคำสั่งทางปกครองที่เป็นที่สุดแล้วนั้นใหม่ หรือฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้พิจารณาเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองที่เป็นที่สุดแล้วนั้นใหม่ หรือขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่และหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินหรือศาลมีคำสั่งให้รับคำขอหรือได้รับคำฟ้องไว้พิจารณา ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดีตามมาตรา 63/15 เพื่อขอให้สั่งงดการบังคับคดีไว้ก่อน หากศาลพิจารณาคำร้องแล้วมีคำสั่งให้งดการบังคับคดี ให้ศาลส่งคำสั่งนั้นไปให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการบังคับคดีไว้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขตามที่ศาลกำหนด รวมทั้งส่งคำบอกกล่าวงดการบังคับคดีให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินและบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียทราบโดยไม่ชักช้า

ถ้าหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินยื่นคำร้องว่าอาจได้รับความเสียหายจากการยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งและมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองวางเงินหรือหาประกันตามที่ศาลเห็นสมควรภายในระยะเวลาที่ศาลจะกำหนด เพื่อเป็นประกันการชำระค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐสำหรับความเสียหายที่อาจได้รับเนื่องจากเหตุยื่นคำร้องในการบังคับคดีอันเกิดจากการยื่นคำร้องนั้น หรือกำหนดวิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองอย่างใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลสั่งให้ดำเนินการบังคับคดีต่อไป

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินหรือศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ได้มีคำสั่งให้ทบทวนคำสั่งทางปกครองที่เป็นที่สุดนั้น

และถอนการบังคับคดีไว้ว่า ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว และต่อมา ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองขอให้พิจารณาคำสั่งทางปกครองที่เป็นที่สุดแล้วนั้นใหม่ หรือฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้พิจารณาเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองที่เป็นที่สุดแล้วนั้นใหม่ หรือขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่และหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินหรือศาลมีคำสั่งให้รับคำขอหรือได้รับคำฟ้องไว้พิจารณา ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองอาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดีเพื่อขอให้สั่งงดการบังคับคดีไว้ก่อน หากศาลพิจารณาคำร้องแล้วมีคำสั่งให้งดการบังคับคดี ให้ศาลส่งคำสั่งนั้นไปให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการบังคับคดีไว้ภายในระยะเวลาหรือเงื่อนไขตามที่ศาลกำหนด รวมทั้งส่งคำบอกกล่าวงดการบังคับคดีให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินและบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียทราบโดยไม่ชักช้า

ในการนี้ ถ้าหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินยื่นคำร้องว่าอาจได้รับความเสียหายจากการยื่นคำร้องของงดการบังคับคดี เช่น อาจมีการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน และมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงการบังคับคดี ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองวางเงินหรือหาประกันตามที่ศาลเห็นสมควรภายในระยะเวลาที่ศาลจะกำหนด เพื่อเป็นประกันการชำระค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐสำหรับความเสียหายที่อาจได้รับเนื่องจากเหตุเนื่องขึ้นในการบังคับคดีอันเกิดจากการยื่นคำร้องนั้น หรือกำหนดวิธีการชั่วคราวเพื่อคุ้มครองอย่างใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ศาลสั่งให้ดำเนินการบังคับคดีต่อไป

หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินหรือศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ได้มีคำสั่งให้ทบทวนคำสั่งทางปกครองที่เป็นที่สุดแล้วนั้นใหม่ ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อเพิกถอนการบังคับคดีที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ในกรณีที่ศาลเห็นว่าเป็นการพ้นวิสัยที่จะให้คู่ความกลับสู่ฐานะเดิม หรือเมื่อศาลเห็นว่าไม่จำเป็นที่จะบังคับให้เป็นไปตามหมายบังคับคดีต่อไป เพื่อประโยชน์แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอก ให้ศาลมีอำนาจสั่งอย่างใด ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควร และแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ

ใหม่ ให้หน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินยื่นคำร้องต่อศาลที่มีอำนาจออกหมายบังคับคดีตามมาตรา 63/15 เพื่อเพิกถอนการบังคับคดีที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ในกรณีที่ศาลเห็นว่าเป็นการพ้นวิสัยที่จะให้คู่ความกลับสู่ฐานะเดิม หรือเมื่อศาลเห็นว่าไม่จำเป็นที่จะบังคับให้เป็นไปตามหมายบังคับคดีต่อไป เพื่อประโยชน์แก่คู่ความหรือบุคคลภายนอก ให้ศาลมีอำนาจสั่งอย่างใด ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควร และแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ ”

กิจกรรม 11.2.4

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีมีกระบวนการและขั้นตอนอย่างไร

แนวตอบกิจกรรม 11.2.4

ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้ว หน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดในมาตรา 63/15 วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับทางปกครองแทนได้ โดยหน่วยงานของรัฐต้องยื่นคำขอภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งให้ชำระเงินเป็นที่สุด โดยระบุจำนวนเงินที่ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองยังไม่ได้ชำระต่อศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณีที่อยู่ในการบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือที่ทรัพย์สินที่ถูกบังคับทางปกครองนั้นตั้งอยู่ในเขตศาล ในการพิจารณาคำขอ ศาลจะตรวจสอบเพียงว่าคำสั่งให้ชำระเงินเป็นที่สุดแล้วหรือไม่ หากเป็นที่สุดแล้ว ศาลจะออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องติดต่อกรมบังคับคดีและมีหนังสือแจ้งให้ผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองทราบว่าศาลได้ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีแล้ว และเมื่อหน่วยงานของรัฐสืบพบทรัพย์สินแล้ว จะต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการเพื่อให้มีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินภายในสิบปีนับแต่วันที่คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุด โดยการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินในกรณีนี้ ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

เอกสารสำหรับนักเรียนเตรียมการ

เรื่องที่ 11.2.5

การโต้แย้งการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินต่อศาล

1. การบังคับโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ

กรณีการบังคับทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเอง มาตรา 63/13⁵² แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้การโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง รวมทั้งบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด ให้เสนอต่อศาล ดังต่อไปนี้

(1) ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลชำนาญพิเศษอื่น แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น เช่น การโต้แย้งการยึดทรัพย์สินอันเนื่องมาจากคำสั่งเรียกให้ชำระค่าภาษีอากร จะต้องยื่นต่อศาลภาษีอากรซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งเรียกให้ชำระค่าภาษีอากร

(2) ศาลปกครอง สำหรับกรณีอื่นที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของข้อ (1) เช่น การโต้แย้งการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่เรียกให้เจ้าหน้าที่خذใช้ค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากการกระทำละเมิดต่อหน่วยงาน ซึ่งออกตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ฯ

2. กรณีการบังคับโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี

สำหรับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี มาตรา 63/19⁵³ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ

⁵² มาตรา 63/13 “การโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง รวมทั้งบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัด ให้เสนอต่อศาล ดังต่อไปนี้

(1) ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลชำนาญพิเศษอื่น แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น

(2) ศาลปกครอง สำหรับกรณีอื่นที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับ (1)”

⁵³ มาตรา 63/19 “เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีและแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว การดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง”

ราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กำหนดให้การดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินในกรณีนี้ ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังนั้น หากผู้มีส่วนได้เสียต้องการโต้แย้งการบังคับคดี ย่อมต้องฟ้องคดีต่อศาลที่มีอำนาจออกหมายบังคับคดี ซึ่งอาจเป็นศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานคร

กิจกรรม 11.2.5

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินอาจถูกโต้แย้งต่อศาลได้หรือไม่ อย่างไร

แนวตอบกิจกรรม 11.2.5

กรณีการบังคับทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเอง การโต้แย้งหรือการใช้สิทธิทางศาลเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้เสนอต่อศาลชั้นอุทธรณ์ซึ่งเป็นศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น หรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี ส่วนการบังคับทางปกครองโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี หากผู้มีส่วนได้เสียต้องการโต้แย้งการบังคับคดี ย่อมต้องฟ้องคดีต่อศาลที่มีอำนาจออกหมายบังคับคดี ซึ่งอาจเป็นศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลแพ่งอื่นในกรุงเทพมหานคร

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 เสนอแนะให้เผยแพร่

ตอนที่ 11.3

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิด และผลลัพธ์การเรียนรู้ของตอนที่ 11.3 แล้วจึงศึกษารายละเอียดต่อไป

หัวเรื่อง

- 11.2.1 มาตรการบังคับทางปกครองที่นำมาใช้ได้
- 11.2.2 ขั้นตอนการใช้มาตรการบังคับ
- 11.2.3 เขตอำนาจศาลในการฟ้องคดีโต้แย้งการบังคับทางปกครอง

แนวคิด

1. ในการบังคับทางปกครองตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ เจ้าหน้าที่ที่มีมาตรการบังคับทางปกครองที่นำมาใช้ได้ 2 มาตรการ ได้แก่ คำปรับบังคับการและการเข้าดำเนินการแทน
2. ก่อนการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่จะต้องมีคำเตือนเป็นหนังสือให้ผู้รับคำสั่งปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนด เว้นแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน และในขณะการบังคับทางปกครองเจ้าหน้าที่อาจแจ้งขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจในการดำเนินการบังคับทางปกครองได้ และหากมีการต่อสู้ขัดขวางเจ้าหน้าที่อาจใช้กำลังเข้าดำเนินการได้
3. การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำอาจถูกโต้แย้งต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้นได้

ผลลัพธ์การเรียนรู้

เมื่อศึกษาตอนที่ 11.3 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายถึงมาตรการในการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำทั้งสองมาตรการได้
2. อธิบายถึงขั้นตอนในการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำและละเว้นกระทำได้
3. อธิบายถึงการใช้สิทธิโต้แย้งการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำและละเว้นกระทำได้

บทนำ

คำสั่งทางปกครองอีกประเภทหนึ่งที่ต้องมีการบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่ง คือ คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ เช่น คำสั่งให้รื้อถอนอาคาร คำสั่งให้ออกจากที่สาธารณะ คำสั่งห้ามใช้อาคาร คำสั่งประเภทนี้ เมื่อมีการสั่งการแล้ว เจ้าหน้าที่ที่จะต้องติดตามให้มีการปฏิบัติตามคำสั่ง หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่จะต้องบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งต่อไป โดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำไว้ในส่วนที่ 3 การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ หมวด 2/1 การบังคับทางปกครอง (มาตรา 63/20 ถึงมาตรา 63/25) ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ซึ่งจะอธิบายในรายละเอียดต่อไป

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นับเป็นเอกสาร

เรื่องที่ 11.3.1

มาตรการบังคับทางปกครองที่นำมาใช้ได้

มาตรา 63/21⁵⁴ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดมาตรการบังคับทางปกครองที่อาจนำมาใช้กับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำและละเว้นกระทำไว้สองมาตรการ ได้แก่ ค่าปรับบังคับการ และการเข้าดำเนินการแทน ซึ่งอธิบายพอสังเขปได้ ดังนี้

1. ค่าปรับบังคับการ

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้แก้ไขถ้อยคำจากเดิมที่ใช้คำว่า “โทษปรับทางปกครอง” เป็น “ค่าปรับบังคับการ” เพื่อป้องกันมิให้สับสนกับคำว่า “ค่าปรับทางปกครอง” อันเป็นโทษทางปกครองที่มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายที่มีโทษความผิดร้ายแรง ซึ่งจะเปลี่ยนเป็นคำว่า “ค่าปรับเป็นพินัย” ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. 2565 ที่มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2565

1.1 ความหมายของค่าปรับบังคับการ มาตรา 63/20⁵⁵ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้กำหนด

⁵⁴มาตรา 63/21 “คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน โดยผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปีของค่าใช้จ่ายดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัด

(2) ให้มีการชำระค่าปรับบังคับการตามจำนวนที่สมควรแก่เหตุแต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อวัน เจ้าหน้าที่ระดับใดมีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการจำนวนเท่าใด สำหรับในกรณีใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ แต่ทั้งนี้ ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุและภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน”

⁵⁵มาตรา 63/20 “ในส่วนนี้

ความหมายของคำว่า “ค่าปรับบังคับการ” ไว้ โดยหมายถึงค่าปรับที่เจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ชำระเป็นรายวันไปจนกว่าจะยุติการฝ่าฝืนคำสั่งหรือได้มีการปฏิบัติตามคำสั่ง ทั้งนี้ ค่าปรับบังคับการอาจเป็นค่าปรับที่กำหนดโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หรือโดยกฎหมายอื่นก็ได้ ดังนั้น ค่าปรับบังคับการจึงแตกต่างจากค่าปรับทางปกครองและค่าปรับทางอาญา กล่าวคือ ค่าปรับบังคับการเป็นมาตรการบังคับ มิใช่โทษ โดยมีวัตถุประสงค์ในการบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่ง ส่วนค่าปรับทางปกครองและค่าปรับทางอาญามีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือกฎหมาย

ค่าปรับบังคับการเป็นมาตรการบังคับทางปกครองที่สามารถใช้บังคับกับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำการ เช่น คำสั่งให้ออกจากที่สาธารณะ และคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ละเว้นกระทำ เช่น คำสั่งห้ามปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ โดยเฉพาะการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ละเว้นกระทำนั้น สามารถใช้มาตรการกำหนดค่าปรับบังคับการได้เพียงอย่างเดียว เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่อาจเข้าดำเนินการแทนได้

1.2 การกำหนดค่าปรับบังคับการ กฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการ พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองมีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ เว้นแต่ในกรณีที่เอกชนเป็นผู้ใช้อำนาจทำคำสั่งทางปกครอง ให้อำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการเป็นของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐผู้มอบอำนาจหรือผู้กำกับดูแลเอกชนนั้น (ข้อ 1) โดยเจ้าหน้าที่แต่ละระดับมีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการได้แตกต่างกัน (ข้อ 2) ดังนี้

- (1) รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการตามกฎหมายกำหนดได้ไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อวัน
- (2) ปลัดกระทรวง อธิบดี ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเทียบเท่าปลัดกระทรวงหรืออธิบดีผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กำหนดได้ไม่เกินสามหมื่นบาทต่อวัน
- (3) หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด นายอำเภอ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารหน่วยงานอื่นของรัฐ นายกสภาวิชาชีพ หรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐผู้มอบอำนาจหรือผู้กำกับดูแลเอกชนกำหนดได้ไม่เกินสองหมื่นบาทต่อวัน
- (4) พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง กำหนดได้ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทต่อวัน

อนึ่ง ในกรณีที่ไม่มี การชำระค่าปรับบังคับการ ให้ผู้มีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการแจ้งให้ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองชำระค่าปรับบังคับการทุกสัปดาห์วัน (ข้อ 3) โดยมาตรา 63/24 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดให้กรณีที่ยังไม่มีการชำระค่าปรับบังคับการโดยถูกต้องครบถ้วน เจ้าหน้าที่สามารถ

“ค่าปรับบังคับการ” หมายความว่า ค่าปรับที่เจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ชำระเป็นรายวันไปจนกว่าจะยุติการฝ่าฝืนคำสั่งหรือได้มีการปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นค่าปรับที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้หรือโดยกฎหมายอื่น”

ใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ต่อไป

2. การเข้าดำเนินการแทน

ในการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำ เจ้าหน้าที่อาจเข้าดำเนินการแทนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคำสั่งทางปกครอง โดยเจ้าหน้าที่อาจเข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทนก็ได้ เช่น เจ้าหน้าที่ที่มีคำสั่งให้ผู้ซึ่งติดตั้งป้ายโฆษณาในเขตทางหลวงในลักษณะที่อาจเป็นอันตรายต่อยานพาหนะที่สัญจรไปมารื้อถอนป้ายโฆษณาดังกล่าวออกภายในเวลาที่กำหนด หากผู้นั้นเพิกเฉยไม่ยอมรื้อถอนป้ายออก เจ้าหน้าที่อาจเข้าดำเนินการเองหรืออาจจ้างเอกชนเข้าดำเนินการแทนก็ได้ ทั้งนี้ ผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองจะต้องชดใช้ “ค่าใช้จ่าย” ที่หน่วยงานของรัฐต้องเสียไปในการดำเนินการแทน เช่น ค่าใช้จ่ายในการจัดหาเอกชนผู้รับจ้าง ค่าจ้างดำเนินการ ค่าบริหารสัญญา⁵⁶ รวมทั้งต้องชดใช้ “เงินเพิ่มรายวัน” ในอัตราร้อยละ 25 ต่อปีของยอดค่าใช้จ่ายนั้นด้วย

กิจกรรม 11.3.1

มาตรการในการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำประกอบด้วย มาตรการใดบ้าง

แนวตอบกิจกรรม 11.3.1

ในการบังคับทางปกครองตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ เจ้าหน้าที่ที่มีมาตรการบังคับทางปกครองที่นำมาใช้ได้ 2 มาตรการ ได้แก่ ค่าปรับบังคับการและการเข้าดำเนินการแทน

⁵⁶บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง ค่าใช้จ่ายตามมาตรา 63/21 (1) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 (เรื่องเสร็จที่ 1707/2563)

เรื่องที่ 11.3.2

ขั้นตอนการใช้มาตรการบังคับ

1. ขั้นตอนก่อนการใช้มาตรการบังคับ

การดำเนินการบังคับทางปกครองสำหรับคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ มีเงื่อนไขก่อนเริ่มการดำเนินการทำนองเดียวกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน กล่าวคือ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ให้กระทำหรือละเว้นกระทำแล้ว ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองยังไม่ได้ดำเนินการดังกล่าวให้ครบถ้วน หน่วยงานของรัฐจะเริ่มใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ได้มี **คำเตือนเป็นหนังสือ**ให้ผู้รับคำสั่งปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนดตามสมควรแก่กรณีแล้ว โดยอาจมีคำเตือนไปพร้อมกับคำสั่งทางปกครองก็ได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 63/22 วรรคหนึ่ง⁵⁷ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

คำเตือนนั้นจะต้องระบุ (1) มาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้เพียงมาตรการเดียว และ (2) ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในการที่เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นกระทำการแทน หรือจำนวนค่าปรับบังคับการ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ การกำหนดค่าใช้จ่ายในคำเตือน ไม่เป็นการตัดสิทธิที่จะเรียกค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจริงมากกว่าที่ได้กำหนดไว้ ตามมาตรา 63/22 วรรคสอง⁵⁸ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

หากผู้รับคำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตามคำเตือนภายในระยะเวลาที่กำหนด เจ้าหน้าที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่ระบุไว้ในหนังสือเตือน จะเลือกใช้มาตรการบังคับทางปกครองอื่นไม่ได้ เช่น ในคำเตือนระบุว่าหากเจ้าของอาคารไม่ปฏิบัติตามคำสั่งให้รื้อถอนอาคารภายในระยะเวลาที่กำหนด จะต้องชำระ

⁵⁷มาตรา 63/22 วรรคหนึ่ง “ก่อนใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามมาตรา 63/21 เจ้าหน้าที่จะต้องมีคำเตือนเป็นหนังสือให้มีการกระทำหรือละเว้นกระทำตามคำสั่งทางปกครองภายในระยะเวลาที่กำหนดตามสมควรแก่กรณี คำเตือนดังกล่าวจะกำหนดไปพร้อมกับคำสั่งทางปกครองก็ได้”

⁵⁸มาตรา 63/22 วรรคสอง “คำเตือนนั้นจะต้องระบุ

- (1) มาตรการบังคับทางปกครองที่จะใช้ให้ชัดเจน แต่จะกำหนดมากกว่าหนึ่งมาตรการในคราวเดียวกันไม่ได้
- (2) ค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มรายวันในการที่เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่น

กระทำการแทน หรือจำนวนค่าปรับบังคับการ แล้วแต่กรณี”

ค่าปรับบังคับการวันละหนึ่งหมื่นบาท หากครบกำหนดระยะเวลาตามที่กำหนดในคำเตือนแล้ว แต่เจ้าของอาคารยังเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เจ้าหน้าที่ย่อมไม่สามารถรื้อถอนอาคารดังกล่าวได้ แต่จะต้องเรียกให้เจ้าของอาคารชำระค่าปรับบังคับการตามจำนวนเงินที่กำหนด

อย่างไรก็ดี มาตรา 63/23 วรรคหนึ่ง⁵⁹ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่สามารถเปลี่ยนมาตรการบังคับทางปกครองใหม่ได้ หากมาตรการบังคับทางปกครองที่ระบุไว้ในคำเตือนไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบังคับทางปกครองได้ เช่น เจ้าหน้าที่ได้เรียกค่าปรับบังคับการเป็นเวลา 30 วันแล้ว แต่เจ้าของอาคารยังไม่ปฏิบัติตามคำสั่งให้รื้อถอนอาคาร หน่วยงานย่อมมีอำนาจในการเปลี่ยนมาตรการบังคับทางปกครองใหม่ โดยต้องมีหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง พร้อมทั้งระบุมาตรการบังคับทางปกครองที่เจ้าหน้าที่จะนำมาใช้ใหม่อีกครั้งหนึ่ง

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ แต่ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุและภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในมาตรา 63/21 วรรคสาม⁶⁰ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

2. อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการบังคับทางปกครอง

การบังคับทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่อาจมีบางกรณีที่อยู่ใบบังคับของคำสั่งทางปกครองต่อผู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง เช่น เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการรื้อถอนป้ายโฆษณาที่สร้างในเขตทางหลวง แต่เจ้าของป้ายเข้าขัดขวางไม่ยอมให้รื้อถอน กรณีดังกล่าวเจ้าหน้าที่อาจใช้กำลังเข้าดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้ แต่ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่อาจแจ้งขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานตำรวจในการดำเนินการบังคับทางปกครองได้ แม้จะยังไม่มี การต่อผู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง

⁵⁹มาตรา 63/23 “เจ้าหน้าที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในคำเตือนตามมาตรา 63/22 การเปลี่ยนแปลงมาตรการจะกระทำได้อีกก็ต่อเมื่อปรากฏว่ามาตรการที่กำหนดไว้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์”

⁶⁰มาตรา 63/21 “คำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ถ้าผู้อยู่ใบบังคับของคำสั่งทางปกครองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้ แต่ทั้งนี้ ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุและภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน”

ก็ตาม ทั้งนี้ ตามมาตรา 63/23 วรรคสองและวรรคสาม⁶¹ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

กิจกรรม 11.3.2

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำมีกระบวนการอย่างไร

แนวตอบกิจกรรม 11.3.2

เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ให้กระทำหรือละเว้นกระทำแล้ว ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครอง ยังไม่ได้ดำเนินการดังกล่าวให้ครบถ้วน หน่วยงานของรัฐจะเริ่มใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ ได้มีคำเตือนเป็นหนังสือให้ผู้รับคำสั่งปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนดตามสมควรแก่กรณีแล้ว หากผู้รับ คำสั่งทางปกครองไม่ปฏิบัติตามคำเตือนภายในระยะเวลาที่กำหนด เจ้าหน้าที่จะต้องใช้มาตรการบังคับ ทางปกครองตามที่ระบุไว้ในหนังสือเตือน โดยอาจเปลี่ยนมาตรการบังคับทางปกครองใหม่ได้ หากมาตรการบังคับ ทางปกครองที่ระบุไว้ในคำเตือนไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบังคับทางปกครองได้ โดยต้องมีหนังสือ แจ้งเตือนซึ่งระบุมาตรการบังคับทางปกครองที่เจ้าหน้าที่จะนำมาใช้ใหม่อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความจำเป็นที่ จะต้องบังคับการโดยเร่งด่วนเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือมิให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองโดยไม่ต้องออกคำสั่งทางปกครองที่ กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำก่อนก็ได้

⁶¹มาตรา 63/23 “ถ้าผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองต่อสู้ขัดขวางการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่อาจใช้ กำลังเข้าดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการบังคับทางปกครองได้ แต่ต้องกระทำโดยสมควรแก่เหตุ

ในการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เจ้าหน้าที่อาจแจ้งขอความช่วยเหลือจาก เจ้าพนักงานตำรวจได้”

เรื่องที่ 11.3.3

เขตอำนาจศาลในการฟ้องคดีโต้แย้งการบังคับทางปกครอง

มาตรา 63/25⁶² แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 กำหนดให้การบังคับทางปกครองโดยการเรียกค่าปรับบังคับการและการเข้าดำเนินการแทนอาจถูกโต้แย้งต่อศาลได้ โดยผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น ทั้งนี้ ผู้อยู่ในบังคับทางปกครองจะต้องอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองก่อนการฟ้องคดีต่อศาลด้วย

ตัวอย่างเช่น ผู้อำนวยการเขตตลิ่งชันมีคำสั่งให้นาย ก. เจ้าของอาคารที่ปลูกสร้างรุกล้ำลำคลองสาธารณะรื้อถอนอาคารดังกล่าว แต่นาย ก. ไม่ดำเนินการ เจ้าหน้าเขตตลิ่งชันจึงเข้าดำเนินการรื้อถอนเอง โดยเรียกค่าใช้จ่ายและเงินเพิ่มจากนาย ก. หากนาย ก. ประสงค์จะโต้แย้งการบังคับทางปกครองต่อศาล นาย ก. ต้องฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เนื่องจากคำสั่งให้รื้อถอนอาคารดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ทั้งนี้ นาย ก. จะต้องอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับต่อผู้อำนวยการเขตตลิ่งชันก่อนการฟ้องคดีด้วย

กิจกรรม 11.3.3

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำอาจถูกโต้แย้งต่อศาลได้หรือไม่ อย่างไร

แนวตอบกิจกรรม 11.3.3

การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำอาจถูกโต้แย้งต่อศาลได้ โดยผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น ทั้งนี้ ผู้อยู่ในบังคับทางปกครองจะต้องอุทธรณ์การใช้มาตรการบังคับทางปกครองก่อนการฟ้องคดีต่อศาลด้วย

⁶²มาตรา 63/25 “การฟ้องคดีโต้แย้งการบังคับทางปกครองตามส่วนนี้ ให้เสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับคำสั่งที่มีการบังคับทางปกครองนั้น”

บรรณานุกรม

กฎหมาย

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

กฎกระทรวงการมอบอำนาจในการพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง พ.ศ. 2562

กฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง พ.ศ. 2562

กฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการ พ.ศ. 2562

กฎกระทรวงกำหนดหน่วยงานของรัฐที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับทางปกครอง พ.ศ. 2563

กฎกระทรวงกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และกำหนดอำนาจของศาลในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีให้เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2565

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเอกชน การกำหนดค่าตอบแทน และวิธีการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่เอกชนที่สืบทอดทรัพย์สิน พ.ศ. 2565

หนังสือ/วารสาร/บทความ

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. (2540). *กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง*. กรุงเทพฯ: จีระวิชาการพิมพ์

บวรศักดิ์ อูวรรณโณ. (2538). *กฎหมายมหาชน เล่ม 3 : ที่มาและนิติวิธี*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ศุภวัฒน์ สิงห์สูงษ์. (2563). หลักทั่วไปในการบังคับทางปกครองตามกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เอกสารประกอบการบรรยาย การสัมมนาพัฒนาหลักกฎหมายปกครอง เรื่อง หลักเกณฑ์ใหม่ในการบังคับทางปกครอง : หลักการและแนวปฏิบัติ. ฝ่ายพัฒนาหลักกฎหมายปกครอง กองกฎหมายปกครอง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. ณ โรงแรม เดอะ เบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ กรุงเทพฯ

คำพิพากษา/คำสั่งของศาล

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.264/2551

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 595/2548

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 242/2558

ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา/คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองแก่ทายาทผู้รับมรดกของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดภายหลังจากศาลปกครองได้มีคำสั่งไม่รับคำฟ้องของหน่วยงานของรัฐ (เรื่องเสร็จที่ 1260/2564)

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง ความผูกพันของผลคำพิพากษาศาลปกครองนครศรีธรรมราชที่ให้เพิกถอนคำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบลเขานินพันธ์ อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (เรื่องเสร็จที่ 1309/2557)

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรการบังคับทางปกครอง (เรื่องเสร็จที่ 494/2545)

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง : กรณีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (เรื่องเสร็จที่ 719/2546)

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง : กรณีผู้ออกคำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความรับผิดทางละเมิดมิใช่ผู้มีอำนาจออกคำสั่ง (เรื่องเสร็จที่ 1308/2557)

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองภายหลังจากที่ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาเพิกถอนคำสั่งเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและคดียังไม่ถึงที่สุด (เรื่องเสร็จที่ 1076/2558)

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินที่ยังไม่เป็นที่สุด (เรื่องเสร็จที่ 1125/2562)

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน : กรณีผู้ต้องชำระเงินเสียชีวิต อำนาจในการสืบทรัพย์สิน ระยะเวลาในการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน การมีคำสั่งให้ใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติในการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน (เรื่องเสร็จที่ 322/2563)

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง ค่าใช้จ่ายตามมาตรา 63/21 (1) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 (เรื่องเสร็จที่ 1707/2563)

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การใช้มาตรการบังคับทางปกครองในกรณีที่คดี
อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด : กรณีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (เรื่องเสร็จที่ 967/2564)

เอกสารสำหรับนักศึกษาวิชา 41461 ไม่นับญาติให้เผยแพร่